

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOJE ATLIKTO FINANSINIO (TEISĖTUMO) AUDITO REZULTATŲ

2012 m. liepos 13 d. Nr. FA-P-10-4-37
Vilnius

Auditas atliktas, vykdant 2011-06-15 pavedimą Nr. P-10-4

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:

Arūnas Marma (grupės vadovas)

Rasa Garnevičienė

Nijolė Aleliūnienė

Vyrmandas Jašmontas

Giedrė Gabriūnaitė

Auditas pradėtas 2011-06-15

Auditas baigtas 2012-07-13

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti

Valstybės kontrolės interneto puslapyje

adresu www.vkontrolė.lt

TURINYS

Ižanga	3
Audito apimtis ir metodai	4
Pastebėjimai, išvados, rekomendacijos	7
1. Pastebėjimai dėl konsoliduotųjų biudžeto vykdymo ir finansinių ataskaitų rinkinių duomenų	7
1.1. Dėl ministerijos ir jai pavaldžių įstaigų konsoliduotųjų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio	7
1.2. Dėl ministerijos finansinių ataskaitų rinkinio	9
1.2.1. Buhalterinės apskaitos tvarkymas Vaikų išlaikymo fondo administracijoje	9
1.2.2. Finansinio turto apskaita Socialinės globos įstaigų administravimo tarnyboje	11
1.2.3. Baudų apskaita Valstybinėje darbo inspekcijoje	13
2. Pastebėjimai dėl valstybės turto ir lėšų valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo	14
2.1. Dėl biudžeto lėšų naudojimo apmokant už priverstinės pravaikštos laiką	14
2.2. Dėl pavaldžios įstaigos finansavimo	17
2.3. Dėl profesinių sąjungų finansavimo	18
2.4. Dėl profesinės rehabilitacijos metodiniams centrams skirtų lėšų	20
2.5. Dėl paslaugų pirkimo Neįgaliųjų reikalų departamente	23
2.6. Dėl pavaldžių įstaigų pajamų už teikiamas paslaugas	25
2.6.1. Pajamų įmokų naudojimas socialinės globos įstaigose	25
2.6.2. Pajamų pervedimas į biudžetą ir apskaita	26
2.7. Dėl programinės įrangos naudojimo Vaikų išlaikymo fondo administracijoje	28
3. Pastebėjimai dėl Užimtumo fondo	30
4. Vidaus kontrolės sistemos įvertinimas	33
5. Kiti pastebėjimai	34
5.1. Dėl Vaikų išlaikymo fondo	34
5.2. Dėl depozitinių lėšų naudojimo Techninės pagalbos neįgaliesiems centre	38
5.3. Dėl socialinės globos įstaigose laikomų depozitinių lėšų	39
5.4. Dėl savivaldybių nepanaudotų ir negražintų lėšų	40
5.5. Dėl narystės tarptautinėse organizacijose	42
5.6. Dėl ministerijai pavaldžių įstaigų veiklos optimizavimo	42
6. Rekomendacijos	45
Priedai	47

IŽANGA

Audito tikslas – teisėtumo požiūriu įvertinti valstybės biudžeto asignavimų 2012 metams planavimą; audituojamo subjekto 2011 metų konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių ir (ar) kitų ataskaitų duomenis ir pareikšti nepriklausomą nuomonę; valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumą ir pareikšti nepriklausomą nuomonę.

Audituojamas subjektas – Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, valstybės biudžetinė įstaiga. Adresas: A. Vivulskio g. 11, 03610 Vilnius, identifikavimo kodas 188603515.

Audituojamu laikotarpiu Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai vadovavo ministras – Donatas Jankauskas, vyriausiojo buhalterio funkcijas vykdė Apskaitos ir atskaitomybės departamento direktorė Marija Romanovska.

Audituojamas laikotarpis – 2011 metai.

Valstybinio audito ataskaitoje pateikiami tik audito metu atlikti ir nustatyti dalykai, o nepriklausoma nuomonė dėl konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių duomenų, valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams pareiškama valstybinio audito išvadoje.

AUDITO APIMTIS IR METODAI

Audito metu buvo vertinami Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2011 metų konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniai, kuriuos sudarė skirtingo dydžio subjektų grupės:

konsoliduotųjų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinį sudarė ministerijos ir 57-ių jai pavaldžių biudžetinių įstaigų (išskyrus Lietuvos darbo biržos) biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniai;

konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinį sudarė ministerijos, 57-ių jai pavaldžių biudžetinių įstaigų, pavaldžios įstaigos kontroliuojamos viešosios įstaigos Valakupių reabilitacijos centro, Lietuvos darbo biržos ir 10-ies jai pavaldžių įstaigų finansinių ataskaitų rinkiniai.

Audito metu vertintą Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir 57 jai pavaldžių įstaigų 2011 metų konsoliduotųjų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinį sudarė:

- Biudžeto sąmatų vykdymo ataskaitų 2011 m. gruodžio 31 d. aiškinamasis raštas;
- Įmokų į biudžetą, skiriamų specialiosioms programoms finansuoti, 2011 m. gruodžio 31 d. ataskaita (forma Nr. 1);
- Biudžeto išlaidų sąmatos vykdymo 2011 m. gruodžio 31 d. ataskaita (forma Nr. 2);
- Finansinės nuomos (lizingo) ir pirkimo išsimokėtinai įsipareigojimų 2011 m. gruodžio 31 d. ataskaita (forma Nr. 3);
- Mokėtinų ir gautinų sumų 2011 m. gruodžio 31 d. ataskaita (forma Nr. 4).

Audito metu vertintą Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, jai pavaldžių biudžetinių įstaigų su sau pavaldžiomis įstaigomis ir pavaldžios įstaigos kontroliuojamos viešosios įstaigos 2011 metų konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinį sudarė:

- Finansinės būklės ataskaita pagal 2011 m. gruodžio 31 d. duomenis;
- Veiklos rezultatų ataskaita pagal 2011 m. gruodžio 31 d. duomenis;
- Pinigų srautų ataskaita pagal 2011 m. gruodžio 31 d. duomenis;
- Grynojo turto pokyčių ataskaita pagal 2011 m. gruodžio 31 d. duomenis;
- 2011 m. finansinių ataskaitų aiškinamasis raštas.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ir 57 jai pavaldžios įstaigos 2011 metais vykdė 14 programų:

- Užimtumo didinimas (kodas – 01.02),
- Socialinių paslaugų infrastruktūros plėtra (kodas – 02.04),
- Socialinių paslaugų plėtra globos ir kitose įstaigose (kodas – 02.07),
- Valstybinės pensijos, šalpos ir kitos socialinės paramos išmokos (kodas – 02.08),
- Išmokos vaikams (kodas – 02.10),
- Vaikų išlaikymo fondas (kodas – 02.12),

- Šeimos gerovės ir vaiko teisių apsaugos politikos įgyvendinimas (kodas – 03.01),
- Jaunimo politikos įgyvendinimas (kodas – 03.02),
- Neįgalųjų socialinė integracija (kodas – 04.01),
- Socialinės aprėpties stiprinimas (kodas – 04.02),
- Europos fondo trečiųjų šalių piliečių integracija (kodas 04.57),
- Nevyriausybinių organizacijų ir bendruomenių plėtra (kodas 05.02),
- Socialinės apsaugos ir darbo politikos įgyvendinimo administravimas (kodas 06.01),
- Europos pabėgėlių fondo programa (kodas 60.09).

Šioms programoms patvirtinta 2 332 300 tūkst. Lt asignavimų, iš jų – 2 327 898 tūkst. Lt išlaidoms (iš jų 102 607 tūkst. Lt darbo užmokesčiui) ir 4 402 tūkst. Lt turtui įsigyti¹. Be to, 2010 metais nepanaudotas specialiosios programos likutis, kuris sudaro 131 045 tūkst. Lt, perkeltas į 2011 metų asignavimų planą.

Finansavimo sumų, įsipareigojimų ir grynojo turto likutis, kaip nurodyta konsoliduotoje finansinės būklės ataskaitoje, 2011 metų pradžioje buvo iš viso 742 231,6 tūkst. Lt, pabaigoje – 867 882,0 tūkst. Lt.

Finansinis (teisėtumo) auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus².

Auditas atliktas siekiant gauti pakankamą užtikrinimą, kad konsoliduotųjų biudžeto vykdymo ir finansinių ataskaitų rinkiniuose nėra reikšmingų iškraipymų ir valstybės lėšos ir turtas valdomas, naudojamas ir disponuojama jais teisėtai. Visiškas užtikrinimas neįmanomas dėl įgimtų vidaus kontrolės apribojimų ir to fakto, kad netikrinome visų (100 proc.) ūkinių operacijų, ūkinių įvykių ir sudarytų sandorių.

Atsižvelgdami į tai, kad viešojo sektoriaus grupių, rengiančių 2011 metų konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinius, sudėtis skyrėsi bei įvertinę atskirų subjektų, sudarančių grupes, reikšmingumą, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje ir jai pavaldžiose biudžetinėse įstaigose suplanavome ir atlikome audito procedūras, kurių metu vertinome 2011 metų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių duomenis bei valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumą. Pavaldžios įstaigos kontroliuojamoje viešojoje įstaigoje suplanavome ir atlikome audito procedūras, susijusias su metinių finansinių ataskaitų konsolidavimo procesu, taip pat atlikome audito procedūras, susijusias su valstybės biudžeto lėšų skyrimu šiai įstaigai.

Kadangi ministerijai pavaldi įstaiga Lietuvos darbo birža su 10-ia jai pavaldžių įstaigų yra išlaikoma iš Užimtumo fondo, kuris neįeina į valstybės biudžetą, lėšų, šiose įstaigose taip pat atlikome suplanuotas audito procedūras, susijusias su Užimtumo fondo lėšų naudojimu.

¹ Lietuvos Respublikos 2011 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas.

² Patvirtinta Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymu Nr. V-26 (2004-01-20 įsakymo Nr. V-12 redakcija).

Audito metu, siekiant gauti audito tikslams reikalingų įrodymų, atlikta:

- išsami rizikos analizė (audito planavimo etape), kuri leido panaudoti rizika ir reikšmingumu pagrįstą audito metodiką, audito darbą sutelkiant didžiausios rizikos srityse;
- tvarkos aprašų, taisyklių, įsakymų ir kitų dokumentų peržiūra ir nuoseklios peržiūros testai (kontrolės aplinkos tyrimas);
- ūkinių operacijų ir buhalterinių sąskaitų likučių išsamios ir analitinės audito procedūros (savarankiškos audito procedūros).

Taip pat buvo vertinama, kaip audituojamas subjektas laikėsi įstatymų ir kitų teisės aktų, sutartinių įsipareigojimų ir kt. Teisėtumo požiūriu įvertintas valstybės biudžeto asignavimų 2012 metams planavimas.

Svarbiausiose audito srityse (ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto, ilgalaikio finansinio turto, trumpalaikio turto, pagrindinės ir kitos veiklos pajamų, pagrindinės ir kitos veiklos darbo užmokesčio ir kitų sąnaudų) atliktos savarankiškos audito procedūros. Tam buvo atrinkti audito pavyzdžiai, kurie geriausiai reprezentavo visumą. Vertindami, kaip laikomasi teisės aktų, atsižvelgėme į aplinkybes, priežastis ir pasekmes.

Audito įrodymai gauti taikant skaičiavimo, patikrinimo, paklausimo, analitinės ir kitas audito procedūras.

PASTEBĖJIMAI, IŠVADOS, REKOMENDACIJOS

1. Pastebėjimai dėl konsoliduotųjų biudžeto vykdymo ir finansinių ataskaitų rinkinių duomenų

1.1. Dėl ministerijos ir jai pavaldžių įstaigų konsoliduotųjų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio

Ministerijai pavaldi įstaiga Techninės pagalbos neįgaliesiems centras dalį biudžeto asignavimų suplanavo, panaudojo ir apskaitė pagal netinkamą ekonominės klasifikacijos straipsnį.

Techninės pagalbos neįgaliesiems centras, įgyvendindamas neįgaliųjų aprūpinimą techninės pagalbos priemonėmis, viešųjų pirkimų būdu įsigyja techninės pagalbos priemones, kurių dalis atitinka ilgalaikio turto kriterijus. Šiam tikslui suplanuotos ir skirtos programos 04.01 „Neįgaliųjų socialinė integracija“ priemonės „Įsigyti ir aprūpinti neįgalius asmenis techninės pagalbos priemonėmis bei jas remontuoti“ lėšos, patvirtinus jas netinkamame – socialinės paramos – ekonominės klasifikacijos straipsnyje, nesilaikant Valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų ir išlaidų klasifikacijos³.

Socialinės paramos apibrėžimas pagal Valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų ir išlaidų klasifikaciją

Vadovaujantis minėta klasifikacija, socialinė parama (ekonominės klasifikacijos straipsnis 2.7.2) – tai pervedamos lėšos namų ūkių poreikiams, tokiems kaip socialinio draudimo pašalpos, patenkinti ne per socialinio draudimo sistemą <...>. Socialinės paramos pašalpos natūra apima pervedamas lėšas namų ūkiams, panašiai kaip ir socialinio draudimo pašalpos natūra, ir jos pervedamos esant toms pačioms aplinkybėms kaip ir socialinio draudimo pašalpos.

Centras socialinei paramai skirtus 2 863,7 tūkst. Lt asignavimų panaudojo ilgalaikio turto įsigijimo išlaidoms dengti – techninės pagalbos priemonėms, kurios teisės aktų nustatyta tvarka perduodamos naudotis neįgaliesiems, įsigyti ir apskaitė patirtas išlaidas pagal netinkamą – socialinės paramos – išlaidų straipsnį, nesilaikydamas Valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų ir išlaidų klasifikacijos.

Centras įsigytas techninės pagalbos priemones apskaito ilgalaikio turto klasėje, skaičiuoja šio turto nusidėvėjimą ir jį neįgaliesiems perduoda naudotis laikinai, todėl asignavimai turtui įsigyti turi būti planuojami atitinkamuose ilgalaikio turto įsigijimo straipsniuose. Tokiai nuomonei pritarė ir Finansų ministerija⁴.

Techninės pagalbos neįgaliesiems centras netinkamai suplanuotus vienos paskirties asignavimus naudojo kitos paskirties išlaidoms dengti ir klaidingai apskaitė patirtas išlaidas, nesivadovaudamas Valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų ir išlaidų klasifikacija. Dėl netinkamos patirtų išlaidų apskaitos Biudžeto išlaidų sąmatos

³ Patvirtinta Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003-07-03 įsakymu Nr. 1K-184 (2010-12-31 įsakymo Nr. 1K-417 redakcija).

⁴ Finansų ministerijos 2012-03-14 raštas Nr. ((2.33-01)-5K-1204902)-6K.

įvykdymo 2011 m. gruodžio 31 d. ataskaitoje (formoje Nr. 2) socialinės paramos (2.7.2 straipsnis) kasinės išlaidos nurodytos 2 863,7 tūkst. Lt didesnės, ilgalaikio turto įsigijimo (3.1.1 straipsnis) – šia suma mažesnės.

Ankstesnio audito metu⁵ atkreipėme dėmesį, kad ministerija netinkamai suplanavo dalį biudžeto asignavimų, panaudojo juos kito subjekto finansavimui „viena eilute“, o patirtas išlaidas apskaitė pagal netinkamus ekonominės klasifikacijos straipsnius.

Ministerija 2011 m. vasario 4 d. finansavimo sutartimi Nr. D4-63 Europos socialinio fondo agentūrai skyrė 982,0 tūkst. Lt asignavimų, iš kurių 898,0 tūkst. Lt skirta kitiems einamiesiems tikslams (2.8.1.1.1.02 str.), nenurodant detalesnio biudžeto lėšų paskirstymo pagal išlaidų ekonominę paskirtį, ir 84,0 tūkst. Lt kapitalui formuoti (2.8.1.2.1.01 str.).

Agentūra, atsiskaitydama ministerijai, biudžeto lėšų panaudojimo pagal išlaidų ekonominę paskirtį ataskaitose nurodė, kad kitiems einamiesiems tikslams skirtas lėšas naudojo darbo užmokesčiui (2.1.1 str.), socialinio draudimo įmokoms (2.1.2 str.), prekių ir paslaugų išlaidoms (2.2.1 str.) dengti. Ministerija patirtas išlaidas apskaitė pagal netinkamą ekonominės klasifikacijos straipsnį – kitiems einamiesiems tikslams (2.8.1.1.1.02 str.), neatskleisdama šių išlaidų pagal jų tikrąją ekonominę paskirtį.

Vadovaujantis Biudžeto sandaros įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punktu, agentūra yra kitas subjektas, kuriam galimybė gauti biudžeto lėšas numatyta jo veiklos sritį reglamentuojančiuose Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimuose, priimtuose vadovaujantis tiesiogiai taikomais Europos Sąjungos teisės aktais ir tarptautinėmis sutartimis, nustatančiais Europos Sąjungos ar atskirų valstybių finansinės paramos, teikiamos Lietuvai, administravimo tvarką. Vadovaujantis minėto įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 ir 3 punktais, asignavimų valdytojas privalo naudoti skirtus biudžeto asignavimus vadovaujamos įstaigos programoms vykdyti, paskirstyti juos pavaldžioms biudžetinėms įstaigoms ir kitiems subjektams programoms vykdyti, taip pat nustatyti ir tvirtinti vadovaujamos biudžetinės įstaigos ar pavaldžių įstaigų ir kitų subjektų programas, jų sąmatas, neviršijant šioms programoms patvirtintų bendrųjų asignavimų, tarp jų – išlaidoms, iš jų – darbo užmokesčiui ir turtui įsigyti, sumų. Vadovaujantis Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių⁶ 17 ir 18 punktais, asignavimų valdytojas tvirtina pavaldžių biudžetinių įstaigų ir kitų subjektų programų sąmatas pagal visus funkcinės ir ekonominės klasifikacijos kodus.

Pažymėtina, kad 2012 metais ministerija sudarė sutartį su Europos socialinio fondo agentūra ir lėšas skyrė pagal atitinkamus ekonominės klasifikacijos kodus.

⁵ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2011-05-27 valstybinio audito ataskaita Nr. FA-P-10-8-41.

⁶ Patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-05-14 nutarimu Nr. 543 (2004-06-15 nutarimo Nr.751 redakcija).

Ministerija, skirdama asignavimus Europos socialinio fondo agentūrai programai vykdyti „viena eilute“ (ne pagal ekonominės klasifikacijos straipsnius), nesilaikė Biudžeto sandaros įstatymo. Patirtas išlaidas apskaitė nesivadovaudama Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklėmis ir Valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų ir išlaidų klasifikacija, todėl apskaitoje 898,0 tūkst. Lt panaudotų biudžeto lėšų neatskleista pagal jų tikrąją ekonominę paskirtį.

Biudžeto išlaidų sąmatos įvykdymo 2011-12-31 ataskaitoje kitų išlaidų einamiesiems tikslams (2.8.1.1.1.02) ekonominės klasifikacijos straipsnio kasinės išlaidos nurodytos 898,0 tūkst. Lt didesnės, o kitų paprastųjų išlaidų atitinkamų straipsnių (darbo užmokesčio ir socialinio draudimo, prekių ir paslaugų naudojimo) – šia suma mažesnės.

1.2. Dėl ministerijos finansinių ataskaitų rinkinio

1.2.1. Buhalterinės apskaitos tvarkymas Vaikų išlaikymo fondo administracijoje

Vaikų išlaikymo fondo administracija nėra nustatiusi apskaitos principų, apskaitos metodų ir taisyklių, skirtų ūkio subjekto apskaitai tvarkyti ir finansinėms ataskaitoms sudaryti.

Fondo administracijos direktoriaus įsakymu⁷ 2010 metais yra patvirtintas buhalterinės apskaitos sąskaitų planas, tačiau Fondo administracija iki šiol nėra parengusi ir patvirtinusi apskaitos politikos, atskirų apskaitos sričių aprašų, apskaitos registų formų ir skaičiaus – nėra nustatiusi apskaitos principų, apskaitos metodų ir taisyklių, kuriais remiantis tvarkoma Vaikų išlaikymo fondo administracijos kaip įstaigos ir Vaikų išlaikymo fondo apskaita, nors prie apskaitos tvarkymo pagal VSAFAS jau turėjo būti pereita nuo 2010 m. pradžios. Šiuo atveju Vaikų išlaikymo fondo administracija nesilaiko Buhalterinės apskaitos įstatymo⁸ 9 straipsnio 2 dalies, kurioje numatyta, kad ūkio subjekto vadovas turi parinkti apskaitos politiką ir ją įgyvendinti, atsižvelgdamas į konkrečias sąlygas, veiklos pobūdį ir vadovaudamasis arba verslo apskaitos standartais, arba tarptautiniais apskaitos standartais, arba viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartais, arba kitais teisės aktais.

Vaikų išlaikymo fondo administracija audito metu nepateikė jokių buhalterinės apskaitos registų ir didžiosios knygos su visų sąskaitų apyvartomis ir likučiais, kurie būtų patvirtinti atsakingų asmenų parašais. Vaikų išlaikymo fondo administracija visą apskaitą tvarkė *Microsoft Excel* programos pagalba ir jokių buhalterinės apskaitos registų nespausdino. Fondo administracija pasirašytų apskaitos registų audito metu neteikė, motyvuodama, kad nedirba atsakingi darbuotojai,

⁷ Vaikų išlaikymo fondo administracijos direktoriaus 2010-12-31 įsakymas Nr. A1-55 „Dėl buhalterinės apskaitos sąskaitų plano patvirtinimo“.

⁸ Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymas, 2001-11-06 Nr. IX-574 (2008-07-03 įstatymo Nr. X-1679 redakcija).

tvarkę apskaitą, o 2011 m. didžiajai knygai ir finansinėms ataskaitoms parengti pasamdė privačią audito bendrovę. Audito metu nustatėme, kad didžiąją dalį fondo apskaitos likučių sudarė gautinos iš skolininkų ir pareiškėjų sumos (2011 m. pabaigoje jos sudarė 144 544,2 tūkst. Lt, įskaitant palūkanas ir neatėmus nuvertėjimo sąnaudų). Pastebėtina, kad šios gautinos sumos kartą per metus nebuvo inventorizuotos – neparengtas gautinų sumų inventorizacijos žiniaraštis, gautinų sumų likučiai nesuderinti su skolininkais ir pareiškėjais. Šiuo atveju nesilaikyta Inventorizacijos taisyklių⁹ 4 punkto reikalavimų.

Vertindami ūkinių operacijų registravimą apskaitoje nustatėme, kad Vaikų išlaikymo fondo administracija, išmokėjusi pareiškėjams išmokas ir šiai sumai užregistravusi gautiną sumą iš skolininko, iš karto registruoja gautinos sumos nuvertėjimą, lygų 70 procentų šios sumos vertės (nes gautinos sumos iš skolininkų atgavimo tikimybė maža)¹⁰. Pažymėtina, kad vėliau gautinos iš skolininkų sumos iš naujo nėra įvertinamos ir nuvertėjimo koregavimas neatliekamas, išskyrus atvejus, kai gaunama informacija apie skolininko mirtį – tada užregistruojamas 100 proc. gautinos sumos nuvertėjimas. Todėl gautinoms sumoms, kurių skolininkai negrąžina daugiau nei metus (pvz., 3–5 m.) ir tikimybė jas susigrąžinti mažėja, nuvertėjimas nėra padidinamas, gautinų sumų vertė nekoreguojama, o šios gautinos sumos finansinėse ataskaitose atskleidžiamos didesne nei tikėtina atgauti grynąja verte. Šiuo atveju nesilaikoma 17-ojo VSAFAS „Finansinis turtas ir finansiniai įsipareigojimai“¹¹ 36 punkto, kad paskutinę kiekvieno ataskaitinio laikotarpio (tarpinio ar metinio) dieną viešojo sektoriaus subjektas turi nustatyti, ar yra požymių, kad finansinio turto (ar panašaus finansinio turto vienetų grupės) balansinė vertė gali būti sumažėjusi.

Vaikų išlaikymo fondo administracija, išmokėjusi pareiškėjams išmokas ir užregistravusi Vaikų išlaikymo fondo išmokų sąnaudas, iš karto registruoja gautiną iš skolininko sumą, šia suma sumažindama užregistruotas sąnaudas. Be to, iš karto apskaičiavus gautinos iš skolininko sumos nuvertėjimą, užregistruojamos gautinų sumų nuvertėjimo sąnaudos, lygios 70 proc. šių sumų vertės. Taigi registruojant sąnaudas Veiklos rezultatų ataskaitoje neatskleista mažiausiai 42 630 tūkst. Lt patirtų sąnaudų¹², išmokėjus Vaikų išlaikymo fondo išmokas.

Vaikų išlaikymo fondo administracija nenustatė apskaitos principų, metodų ir taisyklių, skirtų ūkio subjekto apskaitai tvarkyti ir finansinėms ataskaitoms sudaryti – nepatvirtino įstaigos apskaitos politikos, taip nesilaikydama Buhalterinės apskaitos įstatymo; audito metu nepateikė jokių buhalterinės apskaitos registų ir didžiosios knygos su visų sąskaitų apyvartomis ir likučiais, kurie būtų patvirtinti atsakingų asmenų parašais, be to, neinventorizavo gautinų sumų – nesuderino jų su skolininkais suderinimo aktais.

⁹ Patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999-06-13 nutarimu N. 719 (2008-04-17 nutarimo Nr.370 redakcija).

¹⁰ Nuvertėjimas apskaičiuojamas mėnesio pabaigoje bendra suma visoms per mėnesį užregistruotoms gautinoms sumoms.

¹¹ Patvirtintas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008-06-27 įsakymu Nr.1K-223 (2009-12-11 įsakymo Nr. 1K-444 redakcija).

¹² Apytikslė išmokų mokėjimo sąnaudų suma nustatyta įvertinus Biudžeto vykdymo ataskaitoje atskleistą kasinių išlaidų sumą, be to, atkreiptas dėmesys, kad šioms išmokoms mokėti panaudota ir dalis atgautų iš skolininkų ir pareiškėjų lėšų.

Fondo administracija kiekvieno ataskaitinio laikotarpio pabaigoje iš naujo nevertino tikimybės susigrąžinti skolą ir gautinų sumų vertės nekegavo, nesilaikydama 17-ojo VSAFAS, o gautinų iš skolininkų sumų verte sumažinusi užregistruotas sąnaudas neatskleidė visos informacijos apie patirtas vaikų išlaikymo išmokų sąnaudas.

Dėl minėtų priežasčių negalime patvirtinti, kad konsoliduotose finansinėse ataskaitose pagal 2011 m. gruodžio 31 d. duomenis nurodyti teisingi likučiai:

Finansinės būklės ataskaitoje: ilgalaikis finansinis turtas (A.III eil.) – 7,0 tūkst. Lt; sukauptos gautinos sumos (C.III.5 eil.) – 44 138,7 tūkst. Lt; kitos gautinos sumos (C.III.6 eil.) – 3 626,0 tūkst. Lt; finansavimo sumos iš valstybės biudžeto (D.I eil.) – 146,7 tūkst. Lt, iš kitų šaltinių (D.IV eil.) – 28,0 tūkst. Lt; sukauptos mokėtinos sumos (E.II.11 eil.) – 40 511,0 (iš 40 553,7) tūkst. Lt.

Veiklos rezultatų ataskaitoje:

nuvertėjimo ir nurašytų sumų sąnaudos (B.VIII eil.) – 29 797,1 tūkst. Lt; finansavimo iš valstybės biudžeto pajamos (A.I.1 eil.) – 29 797,1 (iš 31 280,0) tūkst. Lt; finansinės ir investicinės veiklos rezultatas (E eil.) – 1 631,2 tūkst. Lt.

Be to, Veiklos rezultatų ataskaitoje neatskleista mažiausiai 42 630 tūkst. Lt socialinių išmokų sąnaudų (B.X eil.) ir tiek pat finansavimo pajamų (A.I eil.) pagal atitinkamus finansavimo šaltinius.

1.2.2. Finansinio turto apskaita Socialinės globos įstaigų administravimo tarnyboje

Ministerijai pavaldi įstaiga Socialinės globos įstaigų administravimo tarnyba netinkamai tvarkė finansinio turto apskaitą.

Socialinės globos įstaigų administravimo tarnybos (iki 2010-10-01 buvusi Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos) apskaitoje ir finansinėse ataskaitose parodytas 10 774,4 tūkst. Lt vertės dalininko įnašas į VšĮ Kauno apskrities darbo rinkos mokymo centrą, nors tarnybai šis turtas nepriklauso, ji nedisponuoja šiuo turtu ir jo nevaldo.

Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba šio dalininko įnašo viešajai įstaigai nebuvo perdavusi. Minėtą įnašą į VšĮ Kauno apskrities darbo rinkos mokymo centrą nekilnojamuoju turtu (9 562,7 tūkst. Lt) ir įnašą ilgalaikiu materialiuoju turtu bei inventoriumi (1 211,6 tūkst. Lt) tarnyba 2010 m. apskaitė be teisinio pagrindo, neturėdama Vyriausybės nutarimo – vadovaujantis Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo¹³ 19 straipsnio 2 dalimi, toks įnašas galėjo būti padarytas tik esant atitinkamam Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimui dėl

¹³ Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas, 1998-05-12 Nr. VIII-729 (2002-05-23 d. įstatymo Nr. IX-900 redakcija).

valstybės turto investavimo. Be to, įstaiga neturi dalininko pažymėjimo, patvirtinančio šią įnašo sumą.

Įstaiga šio su dalininko įnašu į viešąją įstaigą susijusio finansinio turto 2011 metais faktiškai neturėjo ir dėl tos priežasties, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2010-02-17 nutarimu Nr. 161 VŠĮ Kauno apskrities darbo rinkos mokymo centro dalininko (savininko) turtinių ir neturtinių teisių ir pareigų įgyvendinimą nuo 2010 m. balandžio 1 d. perdavė Švietimo ir mokslo ministerijai.

Informacija apie turto perdavimą

Atkreipiame dėmesį, kad Vyriausybės nutarimu¹⁴ Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba iki 2010 m. balandžio 1 d. buvo įpareigota Švietimo ir mokslo ministerijai perduoti VŠĮ Kauno apskrities darbo rinkos mokymo centro valdomą ir naudojamą neatlygintinai pagal panaudos sutartis turtą, tačiau šios viešosios įstaigos naudojamą ilgalaikį materialųjį turtą ir inventorių Socialinės globos įstaigų administravimo tarnyba Švietimo ir mokslo ministerijai perdavė tik 2012 m. sausio mėn.

Socialinės globos įstaigų administravimo tarnyba turimas UAB Kauno Petrašiūnų darbo rinkos mokymo centro akcijas apskaitoje užregistravo 162,5 tūkst. Lt mažesne verte, nes bendrovei padidinus įstatinį kapitalą ir pasikeitus tarnybos valdomų akcijų skaičiui, nepadidino jų vertės apskaitoje.

Informacija apie Socialinės globos įstaigų administravimo tarnybos apskaitomas akcijas

Apskaitos duomenimis, buvusi Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba (pertvarkyta į Socialinės globos įstaigų administravimo tarnybą) apskaitė 73 570 vnt. UAB Kauno Petrašiūnų darbo rinkos mokymo centro akcijų 367 850 Lt verte (akcijos nominali vertė – 5 Lt).

2009 m. gegužės mėn. UAB Kauno Petrašiūnų darbo rinkos mokymo centras padidino įstatinį kapitalą 300 000 Lt, taip pat padidindamas akcijų skaičių 60 000 vnt.

UAB Kauno Petrašiūnų darbo rinkos mokymo centro 2009 m. birželio 5 d. Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnybai išduotame Akcijų sertifikate Nr. 1 nurodyta tarnybai priklausančių UAB Kauno Petrašiūnų darbo rinkos mokymo centro akcijų skaičius – 106 076 vnt., įsigytų akcijų vertė – 530 380 Lt (akcijos nominali vertė – 5 Lt).

Pažymėtina, kad 2012 m. šios akcijos perduotos Švietimo ir mokslo ministerijai teisinga verte.

Socialinės globos įstaigų administravimo tarnybos 2011 m. finansinėse ataskaitose nurodyti finansinio turto likučiai neatskleidžia tikros ir teisingos informacijos apie įstaigos turtą – nesilaikoma Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo¹⁵ 3 straipsnio 1 dalies, kurioje numatyta, kad viešojo sektoriaus subjektų finansinių ataskaitų rinkinys turi būti sudarytas taip, kad tikrai ir teisingai parodytų viešojo sektoriaus subjekto turtą, finansavimo sumas, įsipareigojimus, pajamas ir sąnaudas, grynąjį turtą, pinigų srautus.

Socialinės globos įstaigų administravimo tarnyba apskaitė jai nepriklausantį finansinį turtą – dalininko įnašą į VŠĮ Kauno apskrities darbo rinkos mokymo centrą, nors valstybės dalininko (savininko) turtinių ir neturtinių teisių ir pareigų įgyvendinimas šioje viešojoje įstaigoje nuo 2010 m. balandžio 1 d. perduotas Švietimo ir mokslo ministerijai.

¹⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-02-07 nutarimas Nr. 161.

¹⁵ Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2007-06-26 Nr. X-1212.

Socialinių globos įstaigų administravimo tarnyba neapskaitė dalies turimų UAB Kauno Petrašiūnų darbo rinkos mokymo centro akcijų skaičiaus, šiai bendrovei padidinus įstatinį kapitalą ir pasikeitus tarnybos valdomų akcijų skaičiui.

Dėl minėtų priežasčių konsoliduotoje 2011-12-31 Finansinės būklės ataskaitoje ilgalaikio finansinio turto likutis (A.III eil.) nurodytas 10 611,9 tūkst. Lt didesnis (10 774,4 tūkst. Lt padidintas ir 162,5 tūkst. Lt sumažintas).

1.2.3. Baudų apskaita Valstybinėje darbo inspekcijoje

Ministerijai pavaldi įstaiga Valstybinė darbo inspekcija, vykdanči Darbo kodekso, darbuotojų saugą ir sveikatą bei darbo santykius reglamentuojančių įstatymų ir kitų norminių teisės aktų nuostatų laikymosi kontrolę ir nustačiusi pažeidimus, skiria baudas pažeidėjams Administracinių teisės pažeidimų kodekso nustatyta tvarka. Už nustatytus pažeidimus skirtų baudų likutis 2011-12-31 sudarė 2 098,7 tūkst. Lt, o iš jų 319,6 tūkst. Lt sudarė baudos, apie kurių sumokėjimą, perdavimą antstoliams ir perduotų baudų išieškojimo eigą 2012 sausio 1 dienai įstaiga informacijos neturėjo.

Skirtas baudas pažeidėjai sumoka į Valstybinės mokesčių inspekcijos surenkamąją sąskaitą, iš kurios duomenų bazės gavus informaciją apie sumokėtas baudų sumas, registruojamas gautinų sumų sumažėjimas apskaitoje.

Pasikeitus Valstybinės mokesčių inspekcijos įmokų kodams, 2011 m. teismams skyrus baudas pažeidėjui, buvo nurodomas neteisingas baudos įmokos kodas, kuriuo pažeidėjai mokėjo baudas į Valstybinės mokesčių inspekcijos surenkamąją sąskaitą. Pažeidėjui sumokėjus baudą klaidingu įmokos kodu, inspekcijos teikiamose ataskaitose Valstybinei darbo inspekcijai informacija apie tokias įmokas nebuvo įtraukta, todėl neteisingu įmokos kodu sumokėtų įmokų verte apskaitoje nebuvo sumažinta gautinų sumų vertė.

Atkreiptinas dėmesys, kad neturint tikslios informacijos iš Valstybinės mokesčių inspekcijos apie sumokėtas baudas, pažeidėjų sumokėtos baudos bei gautinų sumų likučiai nebuvo suderinti ir su skolininkais. Iš pažeidėjų gautinos sumos nebuvo inventorizuojamos kartą per metus (neparengtas gautinų sumų inventorizacijos žiniaraštis), likučiai su skolininkais nesuderinti. Šiuo atveju nesilaikyta Vyriausybės patvirtintų Inventorizacijos taisyklių¹⁶ 4 punkto reikalavimo ne rečiau kaip kartą per metus ir ne anksčiau kaip ataskaitinių metų rugsėjo 30 dieną inventorizuoti skolas (mokėtinas ir gautinas).

Valstybinė darbo inspekcija gautinas sumas apskaitė neturėdama informacijos apie visas sumokėtas baudas, be to, gautinų sumų likučių nesuderino su skolininkais suderinimo

¹⁶ Patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008-04-17 nutarimu Nr. 719 (su vėlesniais pakeitimais).

aktais, todėl negavome tinkamų ir patikimų įrodymų, kad konsoliduotoje Finansinės būklės ataskaitoje pagal 2011 m. gruodžio 31 d. duomenis dalis kitų gautinų sumų likučio (C.III.6 eil.) – 319,6 tūkst. Lt yra teisinga.

2. Pastebėjimai dėl valstybės turto ir lėšų valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo

2.1. Dėl biudžeto lėšų naudojimo apmokant už priverstinės pravaikštos laiką

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija 377,3 tūkst. Lt valstybės biudžeto lėšų panaudojo neteisėtai atleisto ir teismo sprendimu į pareigas grąžinto pavaldžios įstaigos vadovo darbo užmokesčiui už priverstinės pravaikštos laiką sumokėti.

Lietuvos darbo biržos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktorius Vidas Šlekaitis tuometinio ministro dėl skirtų tarnybinių nuobaudų buvo atleistas iš einamų pareigų¹⁷. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2011 m. rugsėjo 1 d. nutartimi minėtą įsakymą pakeitė ir Vidą Šlekaitį grąžino į jo buvusias pareigas ir priteisė iš ministerijos vidutinį darbo užmokestį (vidutinis vienos dienos darbo užmokestis 428,26 Lt) už priverstinės pravaikštos laiką nuo atleidimo iš darbo dienos, t.y. 2009 m. kovo 31 d. iki teismo sprendimo įvykdymo dienos.

Vykdamas teismo sprendimą išmokėtos sumos

Vadovaujantis antstolio V. Čegliko raginimu įvykdyti sprendimą (2011 m. spalio 3 d.) Vidui Šlekaičiui apskaičiuota ir iš ministerijos Socialinės apsaugos ir darbo politikos įgyvendinimo administravimo programai vykdyti skirtų asignavimų išmokėta 283 508,12 Lt vidutinio darbo užmokesčio už priverstinės pravaikštos laiką, 87 830,82 Lt darbdavio valstybinio socialinio draudimo įmokų ir 5 954,00 Lt antstolio vykdymo išlaidų. Atkreipiame dėmesį, kad 2010 m. atleidus Lietuvos darbo biržos direktorių V. Šlekaitį iš einamųjų pareigų, į pareigas buvo priimtas M. P. Balašaitis. Teismo sprendimu V. Šlekaitį grąžinus į Lietuvos darbo biržos direktoriaus pareigas M. P. Balašaitis buvo atleistas ir jam apskaičiuota ir išmokėta 8 947,24 Lt išeitinė pašalpa ir 2 771,85 Lt darbdavio valstybinio socialinio draudimo įmokų.

Dėl ankstesnio 2009 m. ėjusio pareigas ministro priimtų ir vėliau teismo pakeistų įsakymų pasekmių teismo sprendimui įvykdyti ministerija 2011 m. išleido iš viso 377,3 tūkst. Lt. Ši valstybės biudžeto asignavimų suma panaudota ne Socialinės apsaugos ir darbo politikos įgyvendinimo administravimo programoje nustatytiems tikslams, uždaviniams ir priemonėms vykdyti, išmokėta už priverstinės pravaikštos laiką nedirbusiam asmeniui, todėl biudžeto lėšos panaudotos neracionaliai, neefektyviai ir nerezultatyviai. Dėl ankstesnio ministro vadovavimo metu priimtų ir teismo pakeistų sprendimų nebuvo įvykdyta Biudžeto sandaros įstatymo¹⁸ 5 straipsnio 1 dalies 1 punkte ir Valstybės ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių 47 punkte numatyta pareiga skirtus asignavimus naudoti pagal paskirtį įstaigos programoms vykdyti ir 7

¹⁷ Įsakymai: 2009-03-03 Nr. P1-9, 2009-03-18 Nr. P1-14, 2009-03-23 Nr. P1-15, 2009-03-23 Nr. P1-16.

¹⁸ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, 1990-07-30 Nr. I-430 (2010-12-09 įstatymo Nr. XI-1209 redakcija).

punkte nustatyta pareiga užtikrinti programų vykdymo ir paskirtų asignavimų naudojimo ekonomiškumą, efektyvumą ir rezultatyvumą, dėl ko atsakingiems ministerijos darbuotojams galėtų būti taikoma to paties įstatymo 7 straipsnio 1 punkte numatyta atsakomybė už neefektyvų, nerezultatyvų ir neatitinkantį programoje nustatytų tikslų Socialinės apsaugos ir darbo politikos įgyvendinimo administravimo programos asignavimų naudojimą.

Atkreipiame dėmesį, kad atleidus Lietuvos darbo biržos direktorių Vidą Šlekaitį iš einamųjų pareigų, į Lietuvos darbo biržos direktoriaus pareigas 2010 m. vasario 22 d. buvo priimtas Mindaugas Petras Balašaitis. Teismo sprendimu Vidą Šlekaitį grąžinus į Lietuvos darbo biržos direktoriaus pareigas, Mindaugas Petras Balašaitis buvo atleistas 2011 m. lapkričio 7 d. Jam apskaičiuota ir išmokėta 8,9 tūkst. Lt išeitinė išmoka bei apskaičiuota ir sumokėta 2,8 tūkst. Lt darbdavio socialinio draudimo įmokų. Šios Lietuvos darbo biržos išlaidos (iš Užimtumo fondo lėšų) priežastiniu ryšiu susijusios su neteisėtu Lietuvos darbo biržos direktoriaus atleidimu, nes jos nebūtų patirtos, jei ministerija nebūtų priėmusi teismo pripažinto neteisėtu įsakymo dėl Vido Šlekaičio atleidimo.

Ministerijos grąžintam į pareigas Lietuvos darbo biržos direktoriui, Valstybinio socialinio draudimo fondui ir antstoliui sumokėtos sumos būtų buvusios mažesnės, jei ministerija būtų iškart vykdžiusi įsiteisėjusią 2011 m. rugsėjo 1 d. teismo nutartį, nes šia teismo nutartimi priteistos kompensacijos už priverstinę pravaikštą dydis buvo susietas su teismo nutarties įvykdymo diena. Ministerija nutarties nevykdymą siejo su jos 2011 m. rugsėjo 15 d. teismui pateiktu prašymu dėl proceso atnaujinimo. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2011 m. spalio 28 d. nutartyje konstatavo, kad ministerijos prašymas nepagrįstas Administracinių bylų teisenos įstatymo 153 straipsnio 2 dalyje numatytais proceso atnaujinimo pagrindais ir prašymo atnaujinti procesą netenkino. Teismo sprendimą dėl V. Šlekaičio grąžinimo į darbą ministerija įvykdė tik 2011 m. lapkričio 8 d., t. y. praėjus 47 darbo dienoms po teismo nutarties grąžinti V. Šlekaitį į darbą priėmimo, dėl ko ministerijos išlaidos vykdant teismo nutartį padidėjo 32,3 tūkst. Lt¹⁹. Ministerijos sprendimas iškart nevykdyti teismo nutarties ir kreiptis su tinkamai nepagrįstu prašymu dėl proceso atnaujinimo (kuris teismų praktikoje taikomas išimtiniais atvejais) taip pat sąlygojo neracionalų, neefektyvų ir nerezultatyvų valstybės biudžeto lėšų vykdant teismo sprendimą panaudojimą, nesilaikant Biudžeto sandaros įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 7 punkto ir Biudžetinių įstaigų įstatymo²⁰ 9 straipsnio 2 dalies 6 punkto, dėl ko gali būti taikoma 7 straipsnio 1 punkte numatyta atsakomybė už paskirtų asignavimų neefektyvų ir nerezultatyvų naudojimą.

¹⁹ 32 317,94 Lt = (47×428,26) × 30,98 proc. + 5954.

²⁰ Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatymas, 1995-12-05 Nr. I-1113 (2010-01-21 XI-666 redakcija).

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija neatliko teisės aktuose numatyto tyrimo dėl teismų konstatuoto teisės aktų pažeidimo, bet įsigijo brangiai kainavusias, tačiau mažai naudos suteikusias teises paslaugas.

Vadovaujantis Valstybės tarnybos įstatymo²¹ 30 straipsnio 1 dalimi, tarnybinio nusižengimo tyrimas pradedamas valstybės tarnautoją į pareigas priėmusio asmens iniciatyva arba jam gavus oficialią informaciją apie valstybės tarnautojo tarnybinį nusižengimą. Jeigu įsiteisėjusiame teismo sprendime konstatuota, kad valstybės institucija ar įstaiga pažeidė įstatymus ar kitus teisės aktus, šioje valstybės institucijoje ar įstaigoje turi būti pradėtas valstybės tarnautojų, dėl kurių galimos kaltės buvo padaryti įsiteisėjusiame teismo sprendime konstatuoti įstatymų ar kitų teisės aktų pažeidimai, tarnybinio nusižengimo tyrimas. Tokį tyrimą, vadovaujantis Tarnybinių nuobaudų skyrimo valstybės tarnautojams taisyklių²² 4 punktu, vykdydami savo tarnybines funkcijas turėjo atlikti ministerijos valstybės tarnautojai.

Ministerija tokio teisės aktais numatyto tyrimo nepradėjo, tačiau nuobaudų skyrimo Lietuvos darbo biržos direktoriui ir atstovavimo ministerijai administraciniame teisme įvertinimui iš teisės eksperto įsigijo teisinio audito (teisinio įvertinimo) paslaugas, kurių vertė 13,1 tūkst. Lt. Ne visas šių teisinių paslaugų rezultatas (pateikta išvada) buvo reikalingas ir naudingas ministerijai, todėl valstybės biudžeto lėšos šiam tikslui panaudotos neracionaliai ir neefektyviai, nesilaikant Biudžeto sandaros įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 7 punkto ir Biudžetinių įstaigų įstatymo²³ 9 straipsnio 2 dalies 6 punkto, dėl ko gali būti taikoma 7 straipsnio 1 punkte numatyta atsakomybė už paskirtų asignavimų neefektyvų ir nerezultatyvų naudojimą.

Pastebėjimai dėl teisinio audito paslaugų

Dalis teises paslaugas teikusiam ekspertui ministerijos pateiktų klausimų – ar tarnybinės nuobaudos skirtos Lietuvos darbo biržos direktoriui V. Šlekaičiui vadovaujantis galiojančiais teisės aktais ir ar skiriant tarnybines nuobaudas buvo laikomasi teisės aktuose nustatytų procedūrų. Šių klausimų, jau išspręstų įsiteisėjusiais teismų sprendimais, nagrinėjimas sudaro daugiau nei 33 pateiktos išvados puslapius (67 proc. visos išvados), tačiau ministerijai nebuvo reikalingas. Ministerijai dėl teismų sprendimų vykdymo privalomumo nebuvo reikalingas ir teisės eksperto dėl neaiškių priežasčių jo išvadoje vertintas Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išvadų teisingumas ir pagrįstumas.

Likusiems keturiems pateiktiems klausimams – ar tinkamai ginti ministerijos interesai teismuose, ar ministerijos darbuotojai neveikė taip, kaip pagal įstatymus turėjo veikti, ar tam tikro valstybės tarnautojo veikimas ar neveikimas tiesiogiai sąlygojo žalos atsiradimą, ar yra sąlygos atsakingus valstybės tarnautojus traukti materialinės atsakomybės, nors ir turintiems žymiai didesnę reikšmę tolimesnių ministerijos sprendimų dėl patirtų išlaidų ir atsakomybės už ją bei jos išieškojimą priėmimui, teisės ekspertas savo išvadoje skyrė gerokai mažiau dėmesio (8 puslapius, t.y. 16 proc. visos išvados).

Pastebėtina, kad ministerija ekspertui užduotuose klausimuose vartojo „valstybės tarnautojo“ sąvoką, dėl ko teisės ekspertas savo išvadoje galimai nenagrinėjo tuometinio valstybės politikų kategorijai priskiriamo ministro Rimanto Dagio, priėmusio teismų pakeistą įsakymą dėl Vido Šlekaičio atleidimo, atsakomybės klausimo.

Valstybinio audito metu Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai buvo pasiūlyta kreiptis į teismą dėl 377,3 tūkst. Lt materialinės žalos ar atskirų jos sudedamųjų dalių išieškojimo iš kaltų

²¹ Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas, 1999-07-08 Nr. VIII-1316 (2010-05-13 įstatymo Nr. XI-811 redakcija).

²² Patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-06-25 nutarimu Nr. 977 (2010-07-14 nutarimo Nr. 1029 redakcija).

²³ Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatymas, 1995-12-05 Nr. I-1113 (2010-01-21 XI-666 redakcija).

asmenų. Ministerija savo atsakyme motyvavo įsigytų teisės eksperto paslaugų išvados teiginiais, kad žala ministerijai atsirado dėl netiesioginio priežastinio ryšio tarp ministerijos valstybės tarnautojų veiksmų rengiant neteisėtus įsakymus ir atsiradusios žalos, todėl žalos išieškoti nėra galimybės. Pažymėtina, kad teisės ekspertas savo išvadoje konstatavo neteisėtu Lietuvos darbo biržos direktoriaus atleidimu ministerijai padarytą žalą, tačiau tuo pačiu nemotyvuotai nurodė, kad tokios žalos išieškojimui reikalingas tiesioginio priežastinio ryšio ir kilusios žalos buvimas. Tokie teisės eksperto ir juo besiremiančios ministerijos teiginiai neatitinka Civilinio kodekso²⁴ Šeštosios knygos 22 skyriaus nuostatų, reglamentuojančių civilinę atsakomybę, Darbo kodekso²⁵ XVII skyriaus nuostatų, reglamentuojančių darbuotojų materialinę atsakomybę bei Valstybės tarnybos įstatymo²⁶ 32 straipsnio nuostatų, reglamentuojančių valstybės tarnautojų materialinę atsakomybę, kuriose tiesioginio ir netiesioginio priežastinio ryšio išskyrimas nenumatytas, nes civilinei (materialinei) atsakomybei kilti užtenka nurodyti priežastinio ryšio tarp veiksmų ir jų pasekmių buvimą.

Teismui pripažinus neteisėtu Lietuvos darbo biržos direktoriaus atleidimą iš einamųjų pareigų, 377,3 tūkst. Lt biudžeto asignavimų panaudota ne Socialinės apsaugos ir darbo politikos įgyvendinimo administravimo programai vykdyti. Ministerijai skirtos biudžeto lėšos sumokant už nedirbusio asmens priverstinę pravaikštą panaudotos neracionaliai, neefektyviai ir ne pagal paskirtį – nesilaikyta Biudžeto sandaros įstatymo, Biudžetinių įstaigų įstatymo reikalavimų ir Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių.

Ministerija, gavusi įsiteisėjusį teismo sprendimą, Valstybės tarnybos įstatyme numatyta tvarka nepradėjo tarnybinio nusižengimo tyrimo dėl darbuotojų, priėmusių įsiteisėjusia teismo nutartimi pripažintą neteisėtą įsakymą dėl Lietuvos darbo biržos direktoriaus atleidimo. Be to, neracionaliai panaudojo 13,1 tūkst. Lt, įsigydama mažai naudos suteikusias teisinio audito paslaugas.

2.2. Dėl pavaldžios įstaigos finansavimo

Ministerija, būdama asignavimų valdytoja, pavaldžiai biudžetinei įstaigai Lietuvos darbo biržai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos netvirtino programos ir jos sąmatų, o lėšas priemonėms vykdyti skyrė pagal sutartis.

Lietuvos darbo biržai programoms vykdyti skirtos lėšos

Ministerija 2011 m. programos 1.2 „Užimtumo didinimas“ priemonei „Remti socialines įmones“ vykdyti Lietuvos darbo biržai pervedė 20 549,2 tūkst. Lt, tos pačios programos priemonei „Organizuoti ieškančių darbo asmenų profesinį konsultavimą ir mokymą“ vykdyti – 2,7 tūkst. Lt ir programos 2.8 „Valstybinės pensijos,

²⁴ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas, 2000-06-18 Nr. VIII-1864.

²⁵ Lietuvos Respublikos darbo kodeksas, 2002-06-04 Nr. IX-926.

²⁶ Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas, 1999-07-08 Nr. VIII-1316 (2002-04-23 įstatymo Nr. IX-855 redakcija).

šalpos ir kitos socialinės paramos išmokos“ priemonei „Pervesti lėšas profesinės reabilitacijos pašalpoms mokėti“ vykdyti – 2 055,6 tūkst. Lt.

Vadovaujantis Biudžeto sandaros įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 ir 3 punktais ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių 17 ir 18 punktais, biudžeto asignavimų valdytojais privalo paskirstyti biudžeto asignavimus pavaldžioms biudžetinėms įstaigoms programoms vykdyti, nustatyti ir tvirtinti pavaldžių įstaigų programų sąmatas pagal ekonominės klasifikacijos straipsnius.

Ministerija, remdamasi sudarytomis su Darbo birža sutartimis, pagal mokėjimo paraiškas lėšas iš Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Valstybės išdo departamento į Lietuvos darbo biržos sąskaitas perveda kas mėnesį avansu, neatsižvelgiant į realų lėšų poreikį tuo metu. Atkreipiame dėmesį, kad vadovaujantis Valstybės biudžeto lėšų išdavimo iš valstybės išdo sąskaitos taisyklėmis²⁷ Lietuvos darbo birža pagal asignavimų valdytojo patvirtintas sąmatas pati turėtų rengti paraiškas ir vykdyti mokėjimus per VBAMS. Manome, kad toks lėšų mokėjimo būdas leistų efektyviau naudoti valstybės išdo lėšas, nes, vadovaujantis minėtų taisyklių 3 punktu, paraiškos turėtų būti rengiamos ir valstybės biudžeto lėšos iš valstybės išdo sąskaitos išduodamos (pervedamos) tik tada, kai jų reikia konkrečioms pavaldžios įstaigos išlaidoms apmokėti, taip neįšaldant jų Lietuvos darbo biržos turimose komercinių bankų sąskaitose.

Teritorinių darbo biržų finansavimas

Lietuvos darbo birža, turinti 10 pavaldžių teritorinių darbo biržų, dalį ministerijos programoms vykdyti skirtų lėšų perveda šioms pavaldžioms įstaigoms (pagal jų pateikiamas paraiškas). Teritorinės darbo biržos taip pat turėtų būti VBAMS vartotojos ir pačios rengti paraiškas biudžeto lėšoms gauti pagal realų jų poreikį konkrečiu metu. Tokiu būdu būtų išvengiama netikslingų biudžeto lėšų administravimo sąnaudų, kurios patiriamos ministerijai sudarant sutartis ir pervedinėjant lėšas Lietuvos darbo biržai, o šiai – teritorinėms darbo biržoms.

Ministerija nesilaikė Biudžeto sandaros įstatymo ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių, nes lėšas (25 339,3 tūkst. Lt) pavaldžiai įstaigai programoms vykdyti skyrė pagal sutartis, o nepatvirtino atitinkamų programų sąmatų.

2.3. Dėl profesinių sąjungų finansavimo

Ministerijai pavaldus Trišalės tarybos sekretoriatas finansavo profesinių sąjungų susivienijimus ne įstatyme numatytais veiksniais vykdyti.

Ministerija pavaldžiai įstaigai Trišalės tarybos sekretoriatui priemonės „Vykdyti Socialinio dialogo Lietuvoje stiprinimo 2007-2011 metų programos įgyvendinimo priemonės“ vykdymui skyrė 640,0 tūkst. Lt 01.02 programos „Užimtumo didinimas“ lėšų, tačiau nevykdė Biudžeto sandaros įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 7 punkte numatytos pareigos užtikrinti programų vykdymo ir

²⁷ Patvirtintos Lietuvos Respublikos finansų ministro 2000-07-21 įsakymu Nr. 195 (2007-08-14 įsakymo Nr. 1K-235 redakcija).

paskirtų asignavimų naudojimo teisėtumą – neužtikrino, kad profesinių sąjungų susivienijimų finansavimas atitiktų teisės aktų reikalavimus.

Trišalės tarybos sekretoriatas, vadovaudamasis Socialinio dialogo Lietuvoje stiprinimo 2007–2011 m. programa²⁸, su trimis profesinių sąjungų susivienijimais sudarė sutartis, pagal kurias skyrė šioms įstaigoms 640 tūkst. Lt valstybės biudžeto asignavimų.

Profesinės sąjungoms skirtos lėšos

- 2011-01-08 sutartis Nr. 1 Lietuvos darbo federacijai – 160,0 tūkst. Lt;
- 2011-01-08 sutartis Nr. 2 Lietuvos profesinių sąjungų konfederacijai skirta 320,0 tūkst. Lt;
- 2011-01-08 sutartis Nr. 3 Lietuvos profesinei sąjungai „Solidarumas“ – 160,0 tūkst. Lt.

Vadovaujantis Biudžeto sandaros įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punktu, biudžeto lėšos programoms vykdyti gali būti skiriamos kitiems subjektams, jei jiems galimybė biudžeto lėšas gauti numatyta jų veiklos sritį reglamentuojančiuose įstatymuose arba Vyriausybės nutarimuose, priimtuose vadovaujantis tiesiogiai taikomais Europos Sąjungos teisės aktais ir tarptautinėmis sutartimis, nustatančiais Europos Sąjungos ar atskirų valstybių finansinės paramos, teikiamos Lietuvai, administravimo tvarką. Profesinių sąjungų įstatymo²⁹ 16 straipsnio nuostatos numato galimybę profesinėms sąjungoms gauti paramą iš valstybinių organizacijų socialiniams ir kitiems tyrimams vykdyti, tačiau Trišalės tarybos sekretoriatas biudžeto lėšas skyrė kitiems nei numato įstatymas tikslams – Socialinio dialogo Lietuvoje stiprinimo 2007–2011 metų programos priemonėms įgyvendinti: mokymų, susitikimų, renginių organizavimui, socialinio dialogo koordinavimo centrų išlaikymui ir pan., t.y. profesinių sąjungų išlaikymui ir vystymuisi.

Be to, vadovaujantis minėta Biudžeto sandaros įstatymo nuostata, paskirstyti biudžeto asignavimus programoms vykdyti kitiems subjektams ir tvirtinti jiems sąmatas turi teisę tik asignavimų valdytojas, o ne jam pavaldi įstaiga.

Ministerija, skirdama lėšas pavaldžiai įstaigai Trišalės tarybos sekretoriatui, nevykdė Biudžeto sandaros įstatymo reikalavimo užtikrinti paskirtų asignavimų naudojimo teisėtumą.

Trišalės tarybos sekretoriatas kaip Biudžeto sandaros įstatyme numatytus „kitus subjektus“ finansavo profesines sąjungas, tačiau 640,0 tūkst. Lt valstybės biudžeto lėšų joms skyrė kitiems, nei numato jų veiklą reglamentuojantis Profesinių sąjungų įstatymas, tikslams. Be to, Trišalės tarybos sekretoriatas viršijo savo įgaliojimus, prisiimdamas Biudžeto sandaros įstatyme asignavimų valdytojams nustatytas funkcijas paskirstyti lėšas kitiems subjektams programoms vykdyti.

²⁸ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-07-11 nutarimu Nr. 729.

²⁹ Lietuvos Respublikos profesinių sąjungų įstatymas, 1991-11-21 Nr. I-2018.

2.4. Dėl profesinės reabilitacijos metodiniams centrams skirtų lėšų

Ministerijai pavaldi įstaiga Neįgaliųjų reikalų departamentas, neturėdamas teisės aktais jam suteiktų įgaliojimų, neteisėtai atrinko ir finansavo viešąsias įstaigas.

Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo³⁰ 16 straipsnio 2 dalies 3 punktu Neįgaliųjų reikalų departamentui prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pavesta koordinuoti ir įgyvendinti Nacionalinę žmonių su negalia socialinės integracijos programą³¹ ir vykdyti kitas neįgaliųjų socialinės integracijos politikos įgyvendinimo priemones. Šios programos 9 punkte numatyta, kad metodinę pagalbą profesinės reabilitacijos paslaugas teikiančioms įstaigoms teiks konkurso būdu atrenkami metodiniai centrai, kurie rengs profesinės reabilitacijos paslaugų teikimo neįgaliesiems metodikas skirtingas negalias turintiems neįgaliesiems, diegs naujus metodus ir programas, organizuos specialistų kvalifikacijos tobulinimą.

Programoje numatytų metodinių centrų atranka ir jų finansavimas vykdomas valstybės biudžeto lėšomis, todėl turi atitikti galiojančias šių lėšų naudojimą ir kitus susijusius klausimus reglamentuojančių įstatymų ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų nuostatas.

Neįgaliųjų reikalų departamento direktoriaus 2009 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. V-52 patvirtino Profesinės reabilitacijos metodinių centrų atrankos konkursų nuostatus, kurių pagrindu 2010-03-24 įsakymu Nr. V-12 VŠĮ „Vilties žiedas“ ir VŠĮ „Valakupių reabilitacijos centras“ (pastarosios įstaigos savininkė yra valstybė, o savininko teises ir pareigas įgyvendina Neįgaliųjų reikalų departamentas) suteikė profesinės reabilitacijos metodinių centrų statusus ir sudarytomis sutartimis³² 2011 m. juos finansavo valstybės biudžeto lėšomis.

Neįgaliųjų reikalų departamento direktoriaus įsakymai ir sudarytos sutartys neatitinka aukštesnės teisinės galios teisės aktų.

Nesilaikydamas Įstatymų ir kitų teisės aktų skelbimo ir įsigaliojimo tvarkos įstatymo³³ 3 straipsnio 2 dalies ir 7 straipsnio 1 dalies reikalavimų, Neįgaliųjų reikalų departamentas minėto norminio teisės akto dėl Profesinės reabilitacijos metodinių centrų atrankos konkursų nuostatų oficialiame leidinyje „Valstybės žinios“ nepaskelbė, todėl šios įstaigos buvo neskaidriai atrinktos negaliojusio teisės akto pagrindu.

Neįgaliųjų reikalų departamento direktoriaus įsakymas, kuriuo patvirtinti Profesinės reabilitacijos metodinių centrų atrankos konkursų nuostatai, priimtas remiantis socialinės apsaugos

³⁰ Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymas, 1991-11-28 Nr. I-2044 (2005-10-18 įstatymo Nr. X-373 redakcija).

³¹ Audituotu laikotarpiu galiojo Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-06-07 nutarimu Nr. 850 patvirtinta Nacionalinė neįgaliųjų socialinės integracijos 2010-2012 metų programa (2010-03-03 nutarimo Nr. 227 redakcija).

³² 2011-03-08 sutartis Nr. MC-2011/1; 2011-03-08 sutartis Nr. MC-2011/2.

³³ Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų skelbimo ir įsigaliojimo tvarkos įstatymas, 1993-04-06 Nr. I-119 (2002-12-10 Nr. IX-1270 redakcija).

ir darbo ministro patvirtinta Profesinės reabilitacijos paslaugų plėtros 2007–2012 metų strategija³⁴ ir jos Profesinės reabilitacijos paslaugų plėtros 2007–2012 metų strategijos įgyvendinimo 2009 metų priemonių planu³⁵, kuriuose buvo numatyta konkurso būdu atrinkti valstybės biudžeto lėšomis finansuojamas įstaigas, vykdančias profesinės reabilitacijos metodinių centrų funkcijas. Vėliau socialinės apsaugos ir darbo ministras patvirtino Nacionalinės neįgaliųjų socialinės integracijos 2010-2012 metų programos įgyvendinimo priemonių planą³⁶, įgyvendinantį Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintą Nacionalinę žmonių su negalia socialinės integracijos programą. Šio plano 6.4 punkte numatė atrinktų metodinių profesinės reabilitacijos centrų veiklos projektų finansavimą. Šie teisės aktai numato profesinės reabilitacijos metodinių centrų veiklą, tačiau Neįgaliųjų reikalų departamentui nesuteikia įgaliojimų nustatyti kitų aukštesnės teisinės galios teisės aktų neatitinkančią profesinės reabilitacijos metodinių centrų atranką ir finansavimą.

Neįgaliųjų reikalų departamento direktorius 2009 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. V-52 Profesinės reabilitacijos metodinių centrų atrankos konkursų nuostatus patvirtino neturėdamas Viešojo administravimo įstatymo³⁷ 4¹ str. ir 3 straipsnio 1 dalyje numatytais pagrindais suteiktų viešojo administravimo įgaliojimų reglamentuoti šią sritį. Dėl šios priežasties be atitinkamų įgaliojimų priimto ir aukštesnės galios teisės aktų neįgyvendinančio įsakymo pagrindu Neįgaliųjų reikalų departamento direktoriaus 2010-03-24 įsakymas Nr. V-12, kuriuo viešosioms įstaigoms suteikti profesinės reabilitacijos metodinių centrų statusai, neatitinka Viešojo administravimo įstatymo 6 straipsnio 3 dalies reikalavimų, pagal kuriuos viešojo administravimo subjektai individualius administracinius aktus turi teisę priimti tik turėdami Viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka jiems suteiktus viešojo administravimo įgaliojimus.

Neįgaliųjų reikalų departamentas Viešųjų pirkimų įstatymo³⁸ 4 straipsnio 1 dalies 1 punkto taikymo atžvilgiu yra perkančioji organizacija, todėl nesant jokių įstatymuose numatytų išimčių, atsižvelgiant ir teismų praktiką šiuo klausimu³⁹, Profesinės reabilitacijos metodinių centrų atrankos konkursų nuostatuose numatytas paslaugas turėjo pirkti pasirinkdamas Viešųjų pirkimų įstatymo 42 straipsnio 1 dalyje ir departamento supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklėse⁴⁰ numatytus pirkimo būdus.

Neįgaliųjų reikalų departamento 2010, 2011 m. metodiniams centrams skirtos lėšos

---

- VŠĮ „Vilties žiedui“ 2010 m skirta 112,2 tūkst. Lt, 2011 m. – 55,1 tūkst. Lt,
  - VŠĮ Valakupių reabilitacijos centrui 2010 m. skirta 500,0 tūkst. Lt, 2011 – 482,3 tūkst. Lt.
-

³⁴ Patvirtinta socialinės apsaugos ir darbo ministro 2007-06-06 įsakymu Nr. A1-157.

³⁵ Patvirtinta socialinės apsaugos ir darbo ministro 2009-03-19 įsakymu Nr. A1-128.

³⁶ Patvirtintas Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2010-05-17 įsakymu Nr. A1-194.

³⁷ Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas, 1999-06-17 Nr. VIII-1234 (2009-06-11 įstatymo Nr. XI-283 redakcija).

³⁸ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas, 1996-08-13 Nr. I-1491 (2005-12-22 įstatymo Nr. X-471 redakcija).

³⁹ Lietuvos Respublikos vyriausiojo administracinio teismo 2011-06-06 nutartis administracinėje byloje Nr. A⁷⁵⁶-34/2011.

⁴⁰ Patvirtintos Neįgaliųjų reikalų departamento direktoriaus 2009-01-09 įsakymu Nr. V-2.

Minėtos profesinės reabilitacijos metodinių centrų statusą ir finansavimą gavusios VŠĮ „Vilties žiedas“ ir „Valakupių reabilitacijos centras“ nei įsakymo priėmimo metu, nei vėliau negalėjo būti priskirtos prie Biudžeto sandaros įstatymo⁴¹ numatytų biudžeto lėšas finansavimo būdu gaunančių subjektų, šiame įstatyme nėra numatytas ir veiklos projektų finansavimo būdas. Viešųjų įstaigų, kurių savininkas yra valstybė, veiklos projektų finansavimas valstybės biudžeto lėšomis teisės aktais nenumatytas ir netgi nenumatomas teisės aktų projektuose⁴².

Atkreiptinas dėmesys, kad Profesinės reabilitacijos metodinių centrų atrankos konkursų nuostatų 6 punkte numatyta, jog metodiniams centrams priskiriami specialistų, teikiančių profesinės reabilitacijos paslaugas neįgaliesiems, kvalifikacijos tobulinimo uždaviniai. Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo 9 straipsnio 4 dalimi pagrindine šios funkcijos vykdymo institucija numatyta Švietimo ir mokslo ministerija, tačiau pagal Profesinės reabilitacijos metodinių centrų atrankos konkursų nuostatų 10 punktą šios ministerijos atstovai į metodinių centrų atrankos ir veiklos vertinimo komisiją neįtraukiami.

Neįgaliųjų reikalų departamentas profesinės reabilitacijos metodinių centrų statusus viešosioms įstaigoms suteikė neturėdamas atitinkamų viešojo administravimo įgaliojimų ir joms per 2010-2011 m. skyrė 1 149,6 tūkst. Lt, nesilaikydamas valstybės biudžeto lėšų naudojimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų. Profesinės reabilitacijos metodinių centrų teikiamos paslaugos galėjo būti perkamos Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka.

Neįgaliųjų reikalų departamentas neužtikrino, kad lėšos skirtos profesinės reabilitacijos metodiniams centrams veiklos planams vykdyti būtų panaudotos tinkamai ir efektyviai. Departamento sudaryta komisija nustatė, kad projekto vykdytojas nekokybiškai atliko užduotis ir nepasiekė laukiamų rezultatų.

VŠĮ „Vilties žiedas“ lėšų panaudojimo vertinimas

Profesinės reabilitacijos metodinių centrų atrankos konkurso paraiškų vertinimo ir atrankos komisija 2012-03-14 posėdžio protokolu Nr. 2012/1 įvertinusi VŠĮ „Vilties žiedas“ 2011 m. projekto įgyvendinimo ataskaitą, nustatė, kad VŠĮ „Vilties žiedas“ vykdydamas metodinio centro veiklą, nepasiekė laukiamų rezultatų, kadangi nekokybiškai atliko pirmą ir pagrindinę veiklos užduotį, kuri buvo strategiškai svarbi, siekiant plėtoti profesinės reabilitacijos paslaugas sutrikusio intelekto asmenims ir nutarė VŠĮ „Vilties žiedas“ 2011 m. sutarties vykdymą vertinti neigiamai, dėl ko Neįgaliųjų reikalų departamento direktoriaus 2012-03-15 įsakymu⁴³ VŠĮ „Vilties žiedas“ metodinio centro statusas buvo panaikintas.

Departamentas iš netinkamai vykdžiusios 2011 m. sutartį VŠĮ „Vilties žiedas“ nepareikalavo gražinti netinkamai panaudotas lėšas ir tuo pačiu nepasinaudojo sutartyje numatyta 7.4 punkte

⁴¹ Biudžeto sandaros įstatymas, 1990-07-30 Nr. I-430 (2007-12-06 įstatymo Nr. X-1354 redakcija), 2 str. 1 d. ir 5 str. 1 d. 1 p., (2010-12-09 įstatymo Nr. XI-1209 redakcija) 5 str. 1 d. 1 p.

⁴² Lietuvos Respublikos Seime 2011-04-21 įregistruoto Finansavimo nevyriausybinėms organizacijoms teikimo ir kontrolės įstatymo projekto Nr. XIP-3148 2 str. 3 d.

⁴³ Neįgaliųjų reikalų departamento direktoriaus 2012-03-15 įsakymas Nr. V-8 „Dėl profesinės reabilitacijos metodinių centrų 2011 m. veiklos“.

numatyta teise inicijuoti valstybės biudžeto lėšų mokėjimo sustabdymą, sumažinimą arba sutarties nutraukimą ir/arba priimti sprendimą dėl išmokėtų valstybės biudžeto lėšų arba dalies jų grąžinimo. Neįgaliųjų reikalų departamentas, nepareikalavęs VŠĮ „Vilties žiedas“ grąžinti netinkamai panaudotas lėšas, nevykdė Biudžetinių įstaigų įstatymo 9 straipsnio 2 dalies 6 punkte nustatytos pareigos užtikrinti racionalų ir taupų lėšų naudojimą, todėl jo atžvilgiu turi būti taikoma Biudžeto sandaros įstatymo 7 straipsnyje numatyta atsakomybė už paskirtų asignavimų efektyvų, programoje nustatytus tikslus atitinkantį ir rezultatyvų naudojimą.

Neįgaliųjų reikalų departamentas, neatsižvelgęs į 2011 m. VŠĮ „Vilties žiedas“ netinkamai vykdytą sutartį, nepareikalavo iš VŠĮ „Vilties žiedas“ grąžinti šiai veiklai panaudotų 55,1 tūkst. Lt, taip neužtikrindamas efektyvaus ir rezultatyvaus asignavimų naudojimo pagal nustatytus tikslus, kaip numato Biudžeto sandaros įstatymas.

2.5. Dėl paslaugų pirkimo Neįgaliųjų reikalų departamente

Ministerijai pavaldus Neįgaliųjų reikalų departamentas, pratęsdamas 2010 m. paslaugų pirkimo sutartį, ir padidinęs sutarties kainą pažeidė Viešųjų pirkimų įstatymą.

Departamentas 2010 m. vasario 20 d. su VŠĮ Valakupių reabilitacijos centru sudarė paslaugų pirkimo sutartį Nr. 2010/2-1. Sutartyje paslaugos teikėjas įsipareigojo 2010 m. vasario–gruodžio mėnesiais už 34,2 tūkst. Lt (be PVM) teikti administravimo ir techninio aptarnavimo universalios neįgaliųjų reabilitacijos ir integracijos informacinės sistemos (UNRIIS) ir Bendros būsto pritaikymo neįgaliesiems kompiuterinės apskaitos sistemos (BPNAS) paslaugas. Pirkimo dokumentuose ir sutartyje numatyta galimybė pratęsti sutartį ir joje numatytų paslaugų teikimą. Remdamasis šia nuostata departamentas du kartus pratęsė sutarties vykdymą, įsipareigodamas sumokėti už VŠĮ Valakupių reabilitacijos centro teikiamas paslaugas po 41,3 tūkst. Lt (iš viso 82,6 tūkst. Lt) be PVM.

Neįgaliųjų reikalų departamentas viešųjų pirkimų procedūrų pradžioje nenustatė numatomos sudaryti pirkimo sutarties preliminarios vertės bei neapskaičiavo pirkimo vertės, t. y. pažeidė Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatą, kad pirkimo vertė skaičiuojama tokia, kokia ji yra pirkimo pradžioje⁴⁴, departamento supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklių (toliau – taisyklės) 6 punktą, kad iki pirkimo paskelbimo (iki viešojo pirkimo pradžios) perkančioji organizacija nusistato maksimalią planuojamą šio pirkimo vertę, atsižvelgdama į visas sutarties pratęsimo galimybes.

Paaiškinimai dėl viešojo pirkimo vertės nustatymo

Vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo 9 straipsnio 1 ir 9 dalių ir Numatomo viešojo pirkimo vertės nustatymo metodikos⁴⁵ 3 p., 15 p. ir 30.2 p., jeigu numatomoje sudaryti pirkimo sutartyje nustatoma pirkimo sutarties pratęsimo galimybė, pirkimo vertė skaičiuojama pagal didžiausius pirkimo sutartyje numatytų įsigyti paslaugų kiekius, įskaitant tuos kiekius, kurie bus nupirkti pratęsus pirkimo sutartį.

⁴⁴ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas, 1996-08-13 Nr. I-1491 (2005-12-22 įstatymo Nr. X-471 redakcija).

⁴⁵ Patvirtinta Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2003-02-26 įsakymu Nr. 1S-26 (2006-01-27 įsakymo 1S-7 redakcija).

Departamento Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje pateiktame kvietime pateikti pasiūlymus buvo nurodyta, kad UNRIIS ir BPNAS administravimo ir techninio aptarnavimo paslaugų pirkimas atliekamas taikant kainų apklausos būdą. Pagal Viešųjų pirkimų įstatymo⁴⁶ 2 straipsnio 15 dalį ir departamento taisyklių 6 ir 23 punktus, kainų apklausos būdu galėjo būti atliekami tik mažos vertės pirkimai, vykdomi, kai paslaugų pirkimo vertė yra mažesnė kaip 100 tūkst. Lt (be PVM). Įvertinus sudarytus minėtos sutarties pratėsimus ir jais prisiimtus įsipareigojimus, minėtų paslaugų pirkimo vertė viršija mažos vertės pirkimo ribą, todėl šis pirkimas prie mažos vertės pirkimų priskirtas ir kainų apklausos būdas pasirinktas neteisėtai.

Minėtą sutartį departamentas pratęsė⁴⁷ 2011 metams, padidindamas sutartyje numatytų paslaugų teikimo kainą iki 41,3 tūkst. Lt (be PVM). Sutarties paslaugų kaina padidinta, nesant jokio oficialaus tiekėjo pasiūlymo ar kito dokumento, kuriuo ji būtų pagrįsta.

Departamentas šias esmines sutarties sąlygas pakeitė nesilaikydamas Viešųjų pirkimų įstatymo⁴⁸ 18 straipsnio 8 dalyje ir departamento taisyklių 47.2 punkte nustatytų imperatyvių nuostatų, nes tokiam pakeitimui negavo Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimo, todėl neužtikrino įstatymo 3 straipsnio 1 ir 2 dalyse numatyto skaidrumo principo laikymosi ir reikalavimų, kad perkančioji organizacija privalo užtikrinti, kad prekės ir darbai bus nupirkti racionaliai naudojant tam skirtas lėšas.

Departamentas UNRIIS ir BPNAS administravimo ir techninio aptarnavimo paslaugų sutartį su VšĮ Valakupių reabilitacijos centru pratęsė ir 2012 metams⁴⁹. Per trejus metus vykdydamas šią sutartį departamentas už UNRIIS ir BPNAS administravimo ir techninio aptarnavimo paslaugas turės sumokėti 116,8 tūkst. Lt (be PVM) sumą, kuri viršija mažos vertės pirkimo, kai paslaugas galima įsigyti kainų apklausos būdu, vertę. Iki 2012 m. II ketvirčio vykdant šią sutartį iš viso sumokėta 86,1 tūkst. Lt.

Neįgaliųjų reikalų departamentas, pirksdamas UNRIIS ir BPNAS administravimo ir techninio aptarnavimo paslaugas, nenustatė numatomos sudaryti pirkimo sutarties preliminarios vertės ir neapskaičiavo pirkimo vertės, nesilaikydamas Viešųjų pirkimų įstatymo ir Viešojo pirkimo vertės nustatymo metodikos. Sudarydamas sutarties pratėsimus departamentas, viršijo mažos vertės pirkimų vertę, todėl šias paslaugas už 116,8 tūkst. Lt įsigijo neteisėtai priskyres jas mažos vertės pirkimams ir pasirinkęs kainų apklausos būdą.

Neįgaliųjų reikalų departamentas nesilaikydamas Viešųjų pirkimų įstatymo 18 straipsnio 8 dalies, pakeitė esmines sutarties sąlygas, negavęs Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimo ir

⁴⁶ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas, 1996-08-13 Nr. I-1491 (2009-07-22 įstatymo Nr. XI-395 redakcija)

⁴⁷ 2010-12-19 sutarties Nr. 2010/2-1 papildymo sutartis Nr. 2010/2/2.

⁴⁸ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas, 1996-08-13 Nr. I-1491 (2008-07-03 įstatymo Nr. X-1673 redakcija).

⁴⁹ 2011-12-28 sutarties Nr. 2010/2-1 papildymo sutartis Nr. 2010/2-3.

taip pažeidė Viešųjų pirkimų įstatymo 3 straipsnyje numatytą pirkimų skaidrumo principą.

2.6. Dėl pavaldžių įstaigų pajamų už teikiamas paslaugas

2.6.1. Pajamų įmokų naudojimas socialinės globos įstaigose

Ministerijai pavaldžios socialinės globos įstaigos, vykdydamos programas, pirmiausia naudojo ne pajamų įmokas, o valstybės biudžeto lėšas, nesilaikydamos teisės aktų reikalavimų.

Ministerijos nepanaudotas pajamų įmokų likutis pagal 02.07 programą „Socialinių paslaugų plėtra globos ir kitose įstaigose“ 2011 m. pabaigoje sudarė 1 867 tūkst. Lt. Nustatyta, kad daugiausia asignavimų nepanaudojo penkios socialinės globos įstaigos.

Socialinės globos įstaigų pajamų įmokos

- Aknystos socialinės globos namų nepanaudotas pajamų įmokų likutis metų pabaigoje – 224,7 tūkst. Lt, iš jų gruodžio mėn. pabaigoje asignavimų valdytojui pervestos pajamos sudaro apie 48 proc. šio likučio.
- Padvarių socialinės globos namai nepanaudojo 437,3 tūkst. Lt pajamų įmokų. Gruodžio pabaigoje gautos ir į ministerijos sąskaitą pervestos pajamos sudarė 35 proc. šio likučio. Pažymėtina, kad įstaiga už suteiktas paslaugas gautas lėšas kaupė savo sąskaitoje, delsdama pervesti asignavimų valdytojui.
- Utenos socialinės globos namai nepanaudojo 195 tūkst. Lt pajamų įmokų. Įstaigos gruodžio pabaigoje surinktos ir asignavimų valdytojui pervestos pajamos 28 proc. šios sumos.
- Visagino socialinės globos namai iš viso nepanaudojo 164,8 tūkst. Lt pajamų įmokų. Iš jų didžiąją dalį (71 proc.) šių lėšų įstaiga asignavimų valdytojui pervedė gruodžio pabaigoje, tačiau gautas už suteiktas paslaugas lėšas kaupė savo sąskaitoje, delsdama pervesti asignavimų valdytojui – visos per gruodžio mėn. surinktos lėšos buvo pervestos į ministeriją tik 27 ir 30 d.
Be to, nustatyta, kad ši įstaiga nesilaikė Valstybės ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių⁵⁰ 51 punkto reikalavimo gautas pajamas kaupti atskiroje sąskaitoje ir iš banko sąskaitos, kurioje surenkamos pajamos, vykdė atsiskaitymus su įvairiais tiekėjais, mokėjo darbo užmokestį.
- Pabradės socialinės globos namai nepanaudojo 108 tūkst. Lt pajamų įmokų, gruodžio pabaigoje į ministerijos sąskaitą pervestos pajamos sudarė apie 9 proc. šio likučio.

Minėtos globos įstaigos, programai vykdyti pirmiausia naudojusios biudžeto asignavimus, o ne pajamų įmokas, nesilaikė Biudžeto sandaros įstatymo 32 straipsnio 5 dalies nuostatų.

Audito metu nustatėme, kad kai kurios ministerijai pavaldžios įstaigos (Padvarių, Visagino socialinės globos namai) surinktas pajamas į asignavimų valdytojo sąskaitą pervedavo 1-2 kartus per mėnesį (dažniausiai mėnesio pabaigoje), neatsižvelgdamos į pajamų surinkimo periodiškumą ir gautas lėšas. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija nėra patvirtinusi tvarkos, reglamentuojančios pavaldžių įstaigų surinktų pajamų pervedimo į ministerijos sąskaitą terminus, todėl neužtikrina, kad būtų vykdomas Valstybės ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių 26⁵¹ ir 51⁵² punktų reikalavimas – lėšas į biudžetą įmokėti du kartus per mėnesį – 3 ir 18 dienomis arba per 5 darbo dienas, jeigu šios pajamos viršija vieną tūkstantį litų.

⁵⁰ Patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gegužės 14 d. nutarimu Nr. 543 su vėlesniais pakeitimais.

⁵¹ Patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-05-14 nutarimu Nr. 543 (2010-05-04 nutarimo Nr. 487 redakcija).

⁵² Patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-05-14 nutarimu Nr. 543 (2011-06-08 nutarimo Nr. 681 redakcija).

Pavaldžioms įstaigoms laiku nepervedus gautų pajamų į asignavimų valdytojo sąskaitą, o šiam – į biudžetą, sudaromos galimybės pavaldžioms įstaigoms kaupti pajamų įmokas ir nenaudoti jų pirmiau nei biudžeto asignavimų.

Pažymėtina, kad nepanaudotų lėšų likučių perkėlimas iš vienu metų į kitus yra ydinga praktika, kuri neskatina asignavimų valdytojų teisingai planuoti ir naudoti biudžeto lėšas. Biudžetinės įstaigos, kurios gauna biudžetinių įstaigų pajamų, jas uždirba dėl išskirtinių sąlygų, kurias jos turi kaip valstybės institucijos (dėl priskirtų joms funkcijų ir jų veiklos finansavimo iš valstybės biudžeto), dėl to šios įstaigos neturėtų uždirbtas lėšas kaupti, o pirmiausia jas turėtų skirti savo įgyvendinamoms programoms (priemonėms) vykdyti ir tik paskui naudoti kitas jiems numatytas valstybės biudžeto lėšas. Kitu atveju šios lėšos turėtų būti pervedamos į biudžetą ir naudojamos bendroms valstybės reikmėms.⁵³

Įvertinus įstaigų surinktų pajamų pervedimo asignavimų valdytojui periodiškumą, metų pabaigoje surinktas ir į biudžetą pervestas lėšas, galima teigti, kad dalį nepanaudoto pajamų įmokų likučio minėtos pavaldžios įstaigos turėjo galimybę panaudoti 2011 metais, dėl to bendras nepanaudotų pajamų įmokų likutis metų pabaigoje galėjo būti mažesnis.

Ministerijai pavaldūs Aknystos, Utenos, Visagino, Padvarnių, Pabradės socialinės globos namai nesilaikė Biudžeto sandaros įstatymo, nes programai vykdyti pirmiausia naudojo biudžeto asignavimus, o ne gautas pajamų įmokas. Be to, Padvarnių ir Visagino socialinės globos namai delsė pervesti gautas pajamas į asignavimų valdytojo tam tikslui atidarytą sąskaitą.

Ministerija, nenustačiusi pavaldžių įstaigų pajamų pervedimo asignavimų valdytojui tvarkos, neturėjo galimybės tinkamai vykdyti reikalavimo pervesti pajamas į biudžetą Vyriausybės nutarimu nustatyta tvarka ir terminais.

2.6.2. Pajamų pervedimas į biudžetą ir apskaita

Ministerijai pavaldžios įstaigos Techninės pagalbos neįgaliesiems centras ir Macikų socialinės globos namai pajamų, gautų už įstaigos teikiamas paslaugas, nepervedė į biudžetą, o naudojo atsiskaitymams su teikėjais.

Macikų socialinės globos namai, teikdami nuostatuose numatytas maitinimo paslaugas įstaigos darbuotojams, 2011 m. gavo 7,1 tūkst. Lt pajamų. Gautas lėšas įstaiga panaudojo atsiskaitymams su tiekėjais (už maisto produktus, komunalines paslaugas ir pan.), nepervedusi jų į asignavimų valdytojo sąskaitą.

⁵³ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 24, 28, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 37 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projekto Nr. XIP-2732 aiškinamasis raštas.

Macikų socialinės globos namai už maitinimą gautų lėšų nepripažino įstaigos pajamomis ir neapskaitė jų atitinkamose pajamų (7 klasės) sąskaitose, nesilaikydami 10-ojo VSAFAS „Kitos pajamos“⁵⁴ nuostatų, o šia suma neteisingai sumažino patirtas sąnaudas. Kadangi įstaiga gali patikimai įvertinti su šių pajamų uždirbimu susijusias sąnaudas (pagal Macikų socialinės globos namų parengtą „Pietų vienos porcijos įkainojimo paskaičiavimą“), taip pat tenkinamos kitos 10-ojo VSAFAS 7 punkte numatytos pajamų pripažinimo sąlygos, todėl už maitinimo paslaugas gautos lėšos turi būti pripažįstamos pajamomis.

Techninės pagalbos neįgaliesiems centras, vykdydamas įstaigos nuostatuose numatytas funkcijas – neįgalųjų aprūpinimą techninės pagalbos priemonėmis, 2011 m. gavo 22,6 tūkst. Lt lėšų (10 proc. neįgaliesiems suteiktų naudotis techninės pagalbos priemonių nusidėvėjimo sąnaudų vertės), kurias pripažino kitos veiklos pajamomis.

Techninės pagalbos neįgaliesiems centro pajamos

Pagal socialinės apsaugos ir darbo ministro 2010-10-07 įsakymu Nr. A1-474 patvirtintą Neįgalųjų aprūpinimo techninės pagalbos priemonėmis ir šių priemonių įsigijimo išlaidų kompensavimo tvarkos aprašą asmuo, sutikęs įsigyti centro siūlomą techninės pagalbos priemonę, centrui sumoka 10 proc. šios priemonės likutinės vertės užstatą. Minėtam asmeniui grąžinus šią priemonę, praėjus ne daugiau kaip 12 mėn. (ar kitam šiame apraše nurodytam terminui atitinkamai priemonės rūšiai) nuo išdavimo dienos, jam grąžinama 10 proc. techninės pagalbos priemonės likutinės vertės, apskaičiuotos grąžinimo dieną.

Pagal šią tvarką centro pajamomis tampa 10 proc. neįgaliesiems suteiktų naudotis techninės pagalbos priemonių nusidėvėjimo sąnaudų vertės, o pasibaigus 12 mėn. ar kitam apraše nustatytam terminui, pajamomis tampa visa asmenų už suteiktas naudotis priemones pervesta suma.

2011 m. centras pajamomis pripažino 22,6 tūkst. Lt gautų lėšų.

Techninės pagalbos neįgaliesiems centras ir Macikų socialinės globos namai gautų pajamų nepervedė į asignavimų valdytojo tam tikslui atidarytą sąskaitą (ministerija nepervedė šių lėšų į biudžetą), o panaudojo juos atsiskaitymams su tiekėjais. Pavaldžios įstaigos nesilaikė Biudžeto sandaros įstatymo 2 straipsnio, kuriame nurodyta, kad biudžetinių įstaigų pajamos – biudžetinių įstaigų, atliekančių funkcijas, numatytas jų veiklą reglamentuojančiuose dokumentuose, gaunamos lėšos, kurios įmokamos į valstybės biudžetą ar savivaldybių biudžetus ir naudojamos šių įstaigų vykdomoms programoms finansuoti, ir Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių 51 punkto, kuriame nurodyta, kad biudžetinės įstaigos gautas pajamas kaupia atskiroje sąskaitoje. Biudžetinės įstaigos sumas iš šių sąskaitų perveda į asignavimų valdytojo tam tikslui atidarytą sąskaitą, iš kurios jos įmokamos į atitinkamą biudžetą.

Pažymėtina, kad Techninės pagalbos neįgaliesiems centras, planuodamas 2011 ir 2012 m. asignavimus, ministerijai neteikė įstaigos pajamų įmokų į valstybės biudžetą sumos, todėl centrui nebuvo patvirtinta atitinkamos programos pajamų įmokų sąmata, o maksimalūs valstybės biudžeto asignavimai suplanuoti neatsižvelgiant į gaunamas pajamas.

Atkreipėme dėmesį, kad Techninės pagalbos neįgaliesiems centras minėtas pajamas už suteiktas naudotis techninės pagalbos priemones gavo vykdydamas pagrindinę įstaigos veiklą:

⁵⁴ Patvirtintas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008-04-28 įsakymu Nr. 1K-161 (2010-04-26 įsakymo Nr. 1K-129 redakcija).

nuostatuose nurodyta įstaigos paskirtis – organizuoti neįgaliųjų aprūpinimą techninės pagalbos priemonėmis. Todėl gautos pajamos netinkamai pripažintos kitos veiklos pajamomis, o ne pagrindinės, nesilaikant 3-iojo VSAFAS „Veiklos rezultatų ataskaita“⁵⁵ 3 ir 11 punktų.

Techninės pagalbos neįgaliesiems centras ir Macikų socialinės globos namai gautų 29,7 tūkst. Lt pajamų už suteiktas paslaugas nepervedė į asignavimų valdytojo sąskaitą, o panaudojo atsiskaitymams su tiekėjais, neturėdami patvirtintos pajamų įmokų sąmatos – nesilaikė Biudžeto sandaros įstatymo ir Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių.

Techninės pagalbos neįgaliesiems centras gautas pajamas netinkamai pripažino kitos veiklos pajamomis, o ne pagrindinės, nesilaikydamas 3-iojo VSAFAS.

Macikų socialinės globos namai už maitinimą gautų lėšų nepripažino pajamomis ir neapskaitė jų atitinkamose pajamų (7 klasės) sąskaitose, nesilaikydami 10-ojo VSAFAS, o šia suma neteisingai sumažino patirtas sąnaudas.

2.7. Dėl programinės įrangos naudojimo Vaikų išlaikymo fondo administracijoje

Ministerijai pavaldi įstaiga Vaikų išlaikymo fondo administracija nenaudoja dalies 1 934,4 tūkst. Lt vertės programinės įrangos, turėjusios pagerinti įstaigos išmokų administravimą ir buhalterinę apskaitą bei finansinių ataskaitų sudarymą, be to, buhalterinės apskaitos ir finansinių ataskaitų parengimo paslaugas neteisėtai pavedė atlikti privačiai audito bendrovei.

Tuometinio Garantinio ir Vaikų išlaikymo fondų administracija prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atviro konkurso būdu sudaryta 2008-12-31 sutartimi Nr. 3.20-22/08CSA-116 įsigijo 1 963,3 tūkst. Lt kainavusią programinę įrangą ir 36 mėnesiams išsinuomojo už 610,6 tūkst. Lt programinės įrangos naudojimui reikalingą techninę įrangą.

Įsigytos programinės įrangos apibūdinimas

Programinė įranga turėjo būti įdiegta per 2009 metus ir sudaryta iš 3 pagrindinių dalių:

1. Veiklos valdymo sistema – turėjo užtikrinti Garantinio fondo ir Vaikų išlaikymo fondo buhalterinės apskaitos tvarkymą, finansinių ataskaitų sudarymą.
2. Dokumentų valdymo sistema – turėjo užtikrinti siunčiamų/gaunamų raštų, įsakymų ir kitų dokumentų tvarkymą.
3. Portalas – turėjo užtikrinti Garantinio fondo ir Vaikų išlaikymo fondo išmokų gavėjams, skolininkams ir antstoliams galimybę atlikti teisės aktais numatytus veiksmus elektroniniu būdu.

Programinės įrangos diegėjas buvo įsipareigojęs darbui su veiklos valdymo sistema apmokyti 15 Garantinio ir vaikų išlaikymo fondų administracijos darbuotojų.

Pažymėtina, kad po programinės įrangos, turėjusios apimti Vaikų išlaikymo fondo ir Garantinio fondo administravimą, įdiegimo Garantinio ir Vaikų išlaikymo fondų administracijoje prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos šios įstaigos pavadinimas 2010 metais buvo pakeistas

⁵⁵ Patvirtintas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2007-12-19 įsakymu Nr.1K-379 (2009-12-16 įsakymo Nr. 1K-457 redakcija).

į Vaikų išlaikymo fondo administraciją, nes šiai įstaigai buvo priskirtas tik Vaikų išlaikymo fondo administravimas⁵⁶. Garantinio fondo administravimas buvo pavestas Ūkio ministerijai pavaldžiam Įmonių bankroto valdymo departamentui⁵⁷. Dėl tokio funkcijų padalijimo tarp įstaigų su Garantiniu fondu susijusi įsigytos programinės įrangos dalis Vaikų išlaikymo fondo administracijoje tapo nebereikalinga.

Su programinės įrangos diegėju darbų priėmimo ir perdavimo aktai buvo pasirašyti dėl visų sutartyje numatytų darbų, todėl programinės įrangos diegėjui buvo sumokėta visa sutartyje numatyta suma.

Audito metu nustatyta, kad veiklos valdymo sistemos programinė įranga 2011 metais buhalterinei apskaitai tvarkyti ir finansinėms ataskaitoms parengti Vaikų išlaikymo fondo administracijoje nenaudojama – buhalterinė apskaita tvarkoma kitomis kompiuterinėmis programomis ir rankiniu būdu. Taip pat neveikia ir Vaikų išlaikymo fondo administracijos interneto svetainėje esanti nuoroda į „Portalą“. Visi Garantinio ir vaikų išlaikymo fondų administracijos darbuotojai, dalyvavę diegiant veiklos valdymo sistemos programinę įrangą, Vaikų išlaikymo fondo administracijoje šiuo metu nedirba (tačiau dalis jų įsidarbino Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos valdymo srities institucijose), o informacijos, kurie 15 darbuotojų buvo programinės įrangos diegėjo apmokyti dirbti su šia sistema, Fondo administracija nepateikė.

Nors įsigyta veiklos valdymo sistemos programinė įranga turėjo veikti nuo 2010 metų, 2011 metų finansinei atskaitomybei parengti Vaikų išlaikymo fondo administracija pagal 2012 m. kovo 15 d. buhalterinių paslaugų teikimo sutartį Nr. S3-1 iš privačios audito bendrovės įsigijo didžiosios knygos ir metinių bei ketvirtinių finansinių ataskaitų rinkinių parengimo už 2011 metus paslaugas, taip pat planuoja pirkti 2011 m. ketvirtinių finansinių ataskaitų sudarymo paslaugas. Už šias paslaugas pagal sutartį numatytas valandinis atlyginimas (1 val. – 220 Lt). Fondo administracija iki 2012 m. birželio 1 d. nėra vykdžiusi mokėjimų, tačiau pagal sutartį numatytas maksimalus 80 valandų skaičius. Toks apskaitos tvarkytojo – privačios audito bendrovės – parinkimas prieštarauja Buhalterinės apskaitos įstatymo⁵⁸ 10 straipsnio 1 ir 3 dalių nuostatai, kad biudžetinių įstaigų apskaitą tvarko jos struktūrinis padalinys ar vyriausiasis buhalteris (buhalteris), arba apskaita tvarkoma centralizuotai.

Vaikų išlaikymo fondo administracija, nesinaudodama programinės įrangos dalimi ir įsigydama iš privačios bendrovės apskaitos tvarkymo paslaugas, nesilaikė Biudžetinių įstaigų įstatymo 9 straipsnio 2 dalies 6 punkte nustatytos pareigos užtikrinti racionalų ir taupų lėšų ir turto naudojimą, todėl jos atžvilgiu turi būti taikoma Biudžeto sandaros įstatymo 7 straipsnyje numatyta

⁵⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-07-14 nutarimas Nr. 1025.

⁵⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-07-14 nutarimas Nr. 1023.

⁵⁸ Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymas 2001-11-06 Nr. IX-574.

atsakomybė už paskirtų asignavimų efektyvų, programoje nustatytus tikslus atitinkanti ir rezultatyvų naudojimą.

Atkreipiame dėmesį, kad, vadovaujantis Biudžeto sandaros įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 7 punktu, ministerija privalo užtikrinti programų vykdymo ir paskirtų asignavimų naudojimo efektyvumą ir rezultatyvumą – ji turi prižiūrėti, kaip jai pavaldžios įstaigos naudoja joms skirtus ministerijos asignavimus.

Vaikų išlaikymo fondo administracija pagal 2008-12-31 sutartį įsigijo programinę įrangą už 1 934,4 tūkst. Lt, tačiau šios įrangos veiklos valdymo sistemos dalimi, turėjusia užtikrinti apskaitos tvarkymą ir finansinių ataskaitų sudarymą, nesinaudojo, o 2011 m. didžiąjai knygai parengti ir finansinei atskaitomybei sudaryti pirkto paslaugas (maksimali sutarties vertė 17,6 tūkst. Lt) iš privačios audito bendrovės, taip pažeisdamas Buhalterinės apskaitos įstatymo 10 straipsnio 1 ir 3 dalis, kuriose nurodyta, kad biudžetinių įstaigų apskaitą tvarko jos struktūrinis padalinys ar vyriausiasis buhalteris (buhalteris), arba apskaita tvarkoma centralizuotai. Be to, neveikia įsigytos programinės įrangos dalis, turėjusi užtikrinti paslaugų teikimą elektroniniu būdu. Taigi būdu Fondo administracija nevykdė Biudžetinių įstaigų įstatyme ir Biudžeto sandaros įstatyme nustatytos pareigos užtikrinti racionalų ir taupų lėšų ir turto naudojimą.

3. Pastebėjimai dėl Užimtumo fondo

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, vykdydama Užimtumo rėmimo įstatymo 39 straipsnio 1 dalyje⁵⁹ jai priskirtas funkcijas, administruoja Užimtumo fondo lėšas ir viešai skelbia, kaip jos naudojamos.

Užimtumo fondas yra piniginės lėšos, kurios kaupiamos ir saugomos Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos sąskaitoje. Tai atskiras nuo valstybės biudžeto fondas. Kaip numatyta Užimtumo rėmimo įstatymo 38 straipsnio 1 dalyje, Užimtumo fondo lėšas sudaro nedarbo socialinio draudimo lėšos pagal Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto atitinkamų metų rodiklių patvirtinimo įstatymu patvirtintą lėšų dydį ir šios draudimo rūšies įmokų tarifą; užimtumo rėmimo politiką įgyvendinančių įstaigų pajamos ir kitos lėšos.

Socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu⁶⁰ patvirtintoje 2011 m. Užimtumo fondo sąmatoje numatytos fondo lėšos (įskaitant metų pradžioje buvusį 7 001 tūkst. Lt lėšų likutį) – 455 109,4 tūkst. Lt, išlaidos – taip pat 455 109,4 tūkst. Lt.

Užimtumo rėmimo įstatymo 37 straipsnyje nustatyti Užimtumo fondo lėšų naudojimo tikslai

Pagal įstatymą Užimtumo fondo lėšos naudojamos: šio įstatymo nustatytoms užimtumo rėmimo priemonėms

⁵⁹ Lietuvos Respublikos užimtumo rėmimo įstatymas 2006-06-15 Nr. X-694 (2009-07-14 įstatymo Nr. XI-334 redakcija).

⁶⁰ Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2011-02-24 įsakymas Nr. A1-121 „Dėl Užimtumo fondo 2011 metų sąmatų patvirtinimo“.

įgyvendinti, darbo rinkos paslaugoms teikti ir užimtumo rėmimo politiką įgyvendinančioms įstaigoms išlaikyti; Lietuvos Respublikos nedarbo socialinio draudimo įstatyme nustatytoms nedarbo socialinio draudimo išmokoms mokėti; bendriems Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir tarptautiniams užimtumo rėmimo projektams finansuoti; priemonėms, numatytoms Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondo lėšų naudojimo sąlygų ir tvarkos apraše, finansuoti ir šio fondo administravimui finansuoti.

Analizuojant fondo lėšų ir išlaidų struktūrą, nustatyta, kad didžiausią fondo pajamų dalį (pagal 2011 m. sąmatą – 98 proc.) sudaro Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos pervedamos nedarbo socialinio draudimo įmokos. Nedarbo socialinio draudimo išmokos šio fondo išlaidose taip pat sudaro didelę (2011 m. – 75 proc.) dalį, nors ir ne tokią reikšmingą, kaip pajamose. Naudojant Užimtumo fondo lėšas, dalis surinktų nedarbo socialinio draudimo įmokų panaudojama ne šioms išmokoms mokėti, o su užimtumo rėmimo susijusioms priemonėms vykdyti ir užimtumo rėmimo politiką įgyvendinančioms įstaigoms išlaikyti. Pagal Nedarbo socialinio draudimo įstatymo⁶¹ 23 straipsnio 1 dalį pereinamuoju laikotarpiu (iki 2012-12-31) valstybės biudžetas nuosekliai perima iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto tokių priemonių išlaidų finansavimą.

Išsamesnė informacija apie nedarbo socialinio draudimo lėšų pervedimo Užimtumo fondui reglamentavimą ir su tuo susijusias problemas pateikta 2011 m. Valstybinio socialinio draudimo fondo valstybinio audito ataskaitoje.

Užimtumo rėmimo įstatymo 39 straipsnio 4 punktą numato, kad socialinės apsaugos ir darbo ministras tvirtina Užimtumo fondo lėšų sąmatą ir lėšų panaudojimo pagal šią sąmatą ataskaitą, jis atsako už tinkamą šių lėšų paskirstymą. Ministerija pagal patvirtintą Užimtumo fondo lėšų sąmatą perveda lėšas užimtumo rėmimo politiką įgyvendinančioms įstaigoms, o šios įstaigos, disponuojančios iš fondo gautomis lėšomis, atsako už tinkamą iš Užimtumo fondo gautų lėšų panaudojimą. Pagal Užimtumo rėmimo įstatymo 8 straipsnio 1 dalį⁶², nuo 2010 m. spalio 1 d. užimtumo rėmimo politiką įgyvendinanti įstaiga yra tik Lietuvos darbo birža prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir jos teritorinės darbo biržos, tačiau 2011 m. Užimtumo fondo lėšos dar buvo naudojamos ir iki tolaiko užimtumo rėmimo politiką įgyvendinusios ir iš Užimtumo fondo lėšų išlaikytos Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnybos pertvarkymo išlaidoms padengti. Išsamesnis Užimtumo fondo lėšų naudojimo šiam tikslui vertinimas pateiktas 2011 m. Valstybinio socialinio draudimo fondo valstybinio audito ataskaitoje.

Užimtumo fondas nėra atskiras viešojo sektoriaus subjektas, todėl pagal Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymą⁶³ nesudaromas atskiras šio fondo finansinių ataskaitų rinkinys, o su šio fondo lėšomis susiję likučiai Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartų nustatyta tvarka įtraukiami į Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos bei Lietuvos darbo biržos (su

⁶¹ Lietuvos Respublikos nedarbo socialinio draudimo įstatymas 2003-12-16 Nr. IX-1904 (2009-06-18 įstatymo Nr. XI-306 redakcija).

⁶² Lietuvos Respublikos užimtumo rėmimo įstatymas 2006-06-15 Nr. X-694 (2010-06-04 įstatymas Nr. XI-879).

⁶³ Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2007-06-26 Nr. X-1212.

teritorinėmis darbo biržomis) finansinių ataskaitų rinkinius (konsoliduojamus į bendrą III lygio finansinių ataskaitų rinkinį) kartu su likučiais, susidariusiais iš valstybės biudžeto, Europos Sąjungos ir kitų lėšų šaltinių. Ministerijos ir Lietuvos darbo biržos finansinėse ataskaitose Užimtumo fondo lėšos pripažįstamos finansavimo sumomis iš kitų šaltinių.

Kadangi Užimtumo fondas nėra valstybės biudžeto dalis, šio fondo lėšos neįtraukiamos į biudžeto vykdymo atskaitų rinkinius. Informacija apie fondo lėšų panaudojimą pagal Užimtumo fondo lėšų sąmatą pateikiama socialinės apsaugos ir darbo ministro šio fondo lėšų panaudojimo ataskaitoje. Ši ataskaita sudaroma pagal Užimtumo fondo lėšų sąmatos sudarymo ir naudojimo taisyklės⁶⁴, kurias, remdamasis Užimtumo rėmimo įstatymo 39 straipsnio 8 dalimi, patvirtino socialinės apsaugos ir darbo ministras.

Atkreipiame dėmesį, kad paskutinį kartą šios taisyklės buvo atnaujintos 2010 m. rugpjūčio 20 d., todėl dabar galiojančios taisyklės neatitinka kitų galiojančių teisės aktų – buvusi Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba jau nebeįgyvendina užimtumo rėmimo politikos, negalioja finansų ministro įsakymas⁶⁵, kuriuo patvirtintos šiose taisyklėse nurodytos teikiamos finansinės atskaitomybės formos ir kt.

Užimtumo rėmimo įstatymo 39 straipsnio 1 dalis numato, kad Socialinės apsaugos ir darbo ministerija viešai skelbia, kaip naudojamos Užimtumo fondo lėšos, o šio įstatymo 40 straipsnio 2 dalis reglamentuoja, kad Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ne vėliau kaip per 4 mėnesius, pasibaigus finansiniams metams, viešai skelbia informaciją apie valstybės lėšų panaudojimą, nurodydama šių lėšų panaudojimą atskiroms aktyvios darbo rinkos politikos priemonėms ir užimtumo rėmimo programoms įgyvendinti, nedarbo socialinio draudimo išmokoms mokėti, užimtumo rėmimo politiką įgyvendinančioms įstaigoms išlaikyti ir darbo rinkos paslaugoms teikti. O pagal Užimtumo fondo lėšų sąmatos sudarymo ir naudojimo taisyklės Užimtumo fondo išlaidų sąmatos įvykdymo metinę ataskaitą socialinės apsaugos ir darbo ministras patvirtina po ataskaitinių metų iki kitų metų balandžio 10 dienos. Patvirtinta ataskaita ir aiškinamasis raštas apie Užimtumo fondo lėšų panaudojimą turi būti pateikiami informacijai Trišalei tarybai iki tų pačių metų gegužės 1 dienos.

Įvertinę patvirtintas pastarųjų kelerių metų Užimtumo fondo lėšų panaudojimo ataskaitas, nustatėme, kad ministerija šios informacijos nustatytu laiku netvirtina ir viešai neskelbia – 2011 m. lėšų panaudojimo ataskaita buvo patvirtinta tik 2012 m. liepos 2 d., 2010 m. ataskaita – 2011 m. liepos 14 d., 2009 m. ataskaita – 2010 m. rugpjūčio 23 d., 2008 m. ataskaita – 2009 m. gegužės 27 d.

⁶⁴ Patvirtintos Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2009-08-03 įsakymu Nr. A1-471.

⁶⁵ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2004 m. gruodžio 29 d. įsakymas Nr. 1K-413 „Dėl valstybės ir savivaldybių biudžetų vykdymo, biudžetinių įstaigų ir kitų subjektų programų sąmatų vykdymo ataskaitų sudarymo taisyklių ir formų patvirtinimo“.

Užimtumo fondas nėra atskiras viešojo sektoriaus subjektas, todėl atskiras šio fondo finansinių ataskaitų rinkinys nesudaromas, o su jo lėšomis susiję likučiai įtraukiami į Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Lietuvos darbo biržos finansinių ataskaitų rinkinius. Skirtingai nuo finansinių ataskaitų, duomenys apie Užimtumo fondo lėšų panaudojimą neįtraukiami į valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinius, nes fondas nėra valstybės biudžeto dalis.

Užimtumo fondo lėšų panaudojimo ataskaitos tvirtinamos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu ir skelbiamos viešai ministerijos interneto tinklalapyje, tačiau nesilaikoma nustatyto šių ataskaitų tvirtinimo termino – iki kitų metų balandžio 10 d.

Manome, kad siekiant didesnio skaidrumo dėl Užimtumo fondo lėšų naudojimo ir informacijos apie šio fondo dydį, jo įsipareigojimus ir pan., ministerijos ir Lietuvos darbo biržos finansinių ataskaitų aiškinamuosiuose raštuose galėtų būti atskirai pateikta informacija apie finansinių ataskaitų sąskaitų likučius, apyvartas, susijusias su Užimtumo fondo lėšomis, ar kita reikšminga su tuo susijusi informacija.

4. Vidaus kontrolės sistemos įvertinimas

Atlikus audito procedūras nustatyta, kad Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje vidaus kontrolės sistema sukurta taip, kad užtikrintų pagrindinius jai keliamus tikslus, atsižvelgiant į vidaus kontrolės tikslą, veiklos riziką, vidaus kontrolės pastovumą ir jos atlikimo sąnaudas, apskaitos ir informacinę sistemą, turto apsaugos būklę ir kitus vidaus kontrolės kriterijus, yra sukurtos pagrindinės vidaus kontrolės procedūros. Be to, ministerija ir pavaldžios įstaigos vykdė Valstybės kontrolės pateiktas rekomendacijas – inicijavo teisės aktų nuostatų, įpareigojančių savivaldybes išmokų administravimui panaudoti ne didesnę lėšų sumą nei nustatytas procentas, pakeitimus, patikslino Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos sutartį, ėmėsi priemonių, kad Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba grąžintų į valstybės biudžetą išmokų administravimui 2010 metais panaudotas (viršytas) lėšas.

Remdamiesi audito metu surinktais įrodymais nustatėme, kad ministerijoje yra sukurtos pagrindinės vidaus kontrolės procedūros, tačiau nustatyti trūkumai finansuojant pavaldžią įstaigą, pavaldžiose įstaigose nustatyti trūkumai skiriant lėšas profesinių sąjungų ir viešųjų įstaigų finansavimui, perkant paslaugas, pervedant ir naudojant pajamų įmokas. Be to, nepakankamos kontrolės procedūros pavaldžių įstaigų apskaitos ir finansinių ataskaitų sudarymo srityje – viena pavaldi įstaiga iki šiol neturi patvirtintos apskaitos politikos, apskaitos principų, metodų ir taisyklių, skirtų ūkio subjekto apskaitai tvarkyti ir finansinėms ataskaitoms sudaryti, o šios įstaigos 2011 m. finansinių ataskaitų rinkinį rengė privati audito įmonė; nustatyti reikšmingi neatitikimai pavaldžiose

įstaigose tvarkant finansinio turto, gautinų sumų, pajamų ir sąnaudų apskaitą. Nustatyti dalykai rodo, kad vidaus kontrolės sistema ministerijoje veikė nepatikimai, todėl ji vertinama kaip patenkinama.

5. Kiti pastebėjimai

5.1. Dėl Vaikų išlaikymo fondo

Ministerijai pavaldi įstaiga Vaikų išlaikymo fondo administracija, vykdydama Vyriausybės nutarimą⁶⁶ dėl Vaikų išlaikymo fondo įstatymo įgyvendinimo, administruoja Vaikų išlaikymo fondo lėšas.

Vaikų išlaikymo fondas yra valstybės piniginės lėšos, iš kurių pagal Lietuvos Respublikos vaikų išlaikymo fondo įstatymą⁶⁷ mokamos Vaikų išlaikymo fondo išmokos. Fondo steigėja – Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Pagal Vaikų išlaikymo fondo įstatymo 15 straipsnį, šio fondo lėšas sudaro pagal atskirą programą skiriamos valstybės biudžeto lėšos, Fondo administratoriaus ir antstolio išieškotos ir pervestos lėšos, parama ir dovanotos lėšos, palūkanos už kredito įstaigose saugomas fondo lėšas, kitos teisėtai gautos lėšos.

Vaikų išlaikymo fondas nėra atskiras viešojo sektoriaus subjektas, todėl pagal Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymą nesudaromas atskiras šio Fondo finansinių ataskaitų rinkinys, o su šio Fondo lėšomis susiję likučiai pagal Vaikų išlaikymo fondo administracijos nusistatytą tvarką yra įtraukiami į šios įstaigos finansinių ataskaitų rinkinį kartu su kitomis įstaigos gautomis lėšomis.

Vaikų išlaikymo fondo sąmata, kurioje būtų suplanuojamos visos fondo pajamos ir išlaidos, nesudaroma, taip pat nerengiama ir fondo lėšų panaudojimo ataskaita, kurioje būtų atskleidžiamos faktiškai gautos pajamos, visos patirtos fondo išlaidos ir nurodomas likęs nepanaudotas fondo lėšų likutis. Šių dokumentų sudarymas nenumatytas jokiuose teisės aktuose⁶⁸, todėl niekur neatskleidžiama informacija apie visas fondo lėšas ir jų panaudojimą – neužtikrinamas skaidrumas planuojant ir naudojant fondo lėšas.

Pagrindinis Vaikų išlaikymo fondo lėšų šaltinis – valstybės biudžeto lėšos, skiriamos iš 02.12 programos „Vaikų išlaikymo fondas“. Šios lėšos atskleidžiamos Vaikų išlaikymo fondo administracijos rengiamoje Biudžeto išlaidų sąmatos įvykdymo ataskaitoje (forma Nr. 2). 2011 m. buvo patvirtinta 48 748 tūkst. Lt šios programos asignavimų, gauta ir panaudota 42 630,2 tūkst. Lt.

⁶⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-08-08 nutarimas Nr. 814 „Dėl Lietuvos Respublikos Vaikų išlaikymo fondo įstatymo įgyvendinimo“ (2010-07-14 nutarimo Nr. 1025 redakcija).

⁶⁷ Lietuvos Respublikos vaikų išlaikymo fondo įstatymas 2006-12-19 Nr. X-987.

⁶⁸ Vadovaujantis Vaikų išlaikymo fondo įstatymu rengiama tik šio fondo veiklos ataskaita, tačiau joje neatskleidžiama ir viešai neskelbiama visa reikiama informacija apie fondo pajamų ir išlaidų planą bei faktiškai gautas ir panaudotas lėšas.

Vaikų išlaikymo fondo administracija, pervedusi lėšas pareiškėjams, atgręžtinio reikalavimo teise iš skolininkų, už kuriuos buvo sumokėtos šios lėšos vaikų išlaikymui, gali susigrąžinti sumokėtą lėšų sumą su 5 proc. metinėmis palūkanomis. Vadovaudamasi Vaikų išlaikymo fondo įstatymo 2 straipsniu, Fondo administracija taip pat turi teisę iš pareiškėjų, kurių prašymu buvo mokamos fondo išmokos, teisės aktų nustatyta tvarka išieškoti nepagrįstai išmokėtas sumas, jeigu pareiškėjai pateikė klaidingą informaciją arba nepranešė Fondo administratoriui apie aplinkybių, nurodytų šio įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje, atsiradimą.

Taigi, be skirtų valstybės biudžeto asignavimų „Vaikų išlaikymo fondo“ programai vykdyti, 2011 m. fondo lėšas sudarė 636,4 tūkst. Lt skolininkų gražintų lėšų (iš jų 16,4 tūkst. Lt palūkanų) ir 281,3 tūkst. Lt pareiškėjų permokų. Bendra iš skolininkų ir pareiškėjų susigrąžinta suma – 913,9 tūkst. Lt, t. y. apie 2 proc. viso Vaikų išlaikymo fondo lėšų. Šios lėšos neplanuojamos „Vaikų išlaikymo fondo“ programoje ir neatskleidžiamos jokioje kitoje lėšų panaudojimo ataskaitoje. Panaudojus šias lėšas patirtos sąnaudos taip pat neatskleidžiamos Veiklos rezultatų ataskaitoje – jomis sumažinamos patirtos sąnaudos.

Vaikų išlaikymo fondas ataskaitų sudarymo požiūriu neatitinka tikrojo piniginių lėšų ar išteklių fondo sąvokos, o Vaikų išlaikymo fondo programa neapima visų fondo lėšų, todėl jokiose finansinėse ar kitose ataskaitose neatskleidžiama informacija apie visas fondo lėšas, taip pat nėra informacijos apie gautą paramą, dovanotas lėšas, palūkanas už kredito įstaigose saugomas fondo lėšas, kitas gautas lėšas, be to, fondas faktiškai negauna palūkanų už sąskaitų likučius ar paramos lėšų.

Dėl palūkanų už kredito įstaigose laikomas fondo lėšas

Pagal Vaikų išlaikymo fondo įstatymą palūkanos už kredito įstaigose saugomas fondo lėšas yra šio fondo lėšos. Kadangi Vaikų išlaikymo fondo administracija, administruojanti fondą, yra biudžetinė įstaiga, jai taikomos tos pačios nuostatos dėl biudžeto lėšų užsakymo iš išdo ir palūkanų už biudžeto lėšas, kaip ir visoms biudžetinėms įstaigoms – Vaikų išlaikymo fondo administracija paraiškas išdui biudžeto lėšoms gauti gali rengti tik turėdama faktiškai apskaičiuotas mokėtinas sumas, o gavusi lėšas per keletą dienų jas perveda pareiškėjams, todėl fondo sąskaitose lėšų likučių, už kuriuos būtų skaičiuojamos palūkanos, faktiškai nebūna, be to, apskaičiuotas palūkanas bankai tiesiogiai perveda į išdą. Todėl palūkanos už fondo lėšas nėra apskaičiuojamos ir į fondą nepatenka – įstatymo nuostata, kad palūkanos už kredito įstaigose saugomas fondo lėšas yra šio fondo lėšos, faktiškai nėra įgyvendinama.

Fondo administracija dalį iš pareiškėjų gautų sumų – už ankstesniais metais permokėtas sumas – gražina į valstybės biudžetą.

Vaikų išlaikymo fondo atgautos iš pareiškėjų lėšos

Vaikų išlaikymo fondo administracija, vykdydama Fondo nuostatuose numatytą veiklą, 2011 metais iš pareiškėjų atgavo 281,3 tūkst. Lt jiems permokėtų lėšų, iš kurių 188,4 tūkst. Lt pervedė į valstybės biudžetą, nes šios lėšos atgautos už ankstesniais metais permokėtas sumas.

Atkreiptinas dėmesys, kad, vadovaujantis Vaikų išlaikymo fondo įstatymo 12 straipsnio 2 dalimi, Fondo administratoriaus iš pareiškėjų išieškotos lėšos turi būti pervedamos fondui, taip pat

pagal šio įstatymo 15 straipsnį Fondo administratoriaus ir antstolio išieškotos ir pervestos lėšos sudaro fondo lėšas.

Kadangi bendra Vaikų išlaikymo fondo sąmata, nerengiama, todėl neužtikrinama, kad lėšos šio fondo išmokoms mokėti būtų planuojamos tinkamai. Kiekvienais metais planuojamos valstybės biudžeto lėšos šioms išmokoms mokėti, tačiau Fondo administracija neplanuoja ir netvirtina kitų įstatyme nustatytų Vaikų išlaikymo fondo lėšų: Fondo administratoriaus ir antstolių iš skolininkų išieškotų lėšų, paramos, dovanotų lėšų, palūkanų už kredito įstaigose saugomas fondo lėšas ir kitų lėšų sumų, kurias Fondo administratorius, vykdydamas nuostatuose numatytą veiklą, turi teisę gauti į Fondo administruojamas sąskaitas. Dėl to yra netinkamai planuojamos Vaikų išlaikymo fondo veiklai vykdyti skirtos valstybės biudžeto lėšos.

Vyriausybės patvirtintų Vaikų išlaikymo fondo nuostatų⁶⁹ 7 punkte numatyta, kad metinis fondo piniginių lėšų poreikis išmokoms vaikams mokėti planuojamas pagal Fondo administratoriaus Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai teikiamą išankstinę paraišką. Pažymėtina, kad tokiose paraiškose teikiamas tik biudžeto lėšų poreikis, neatsižvelgiant į kitas planuojamas gauti fondo lėšas. Be to, analizuodami ankstesniais metais faktiškai išmokėtas fondo išmokų sumas nustatėme, kad Vaikų išlaikymo fondo administracija, planuodama 2011 m. asignavimus, nurodė apie 20 mln. Lt didesnę biudžeto lėšų poreikį fondo išmokoms mokėti, nei faktiškai biudžeto lėšų panaudota 2010 m., šio poreikio nepagrįsdama realiais skaičiavimais ar kitais dokumentais.

Be to, Fondo veiklai valstybės biudžeto lėšų buvo suplanuota ir skirta daugiau, neatsižvelgiant į kitas Fondo galimas gauti lėšas ir ankstesnių laikotarpių biudžeto lėšų panaudojimo faktą. Manome, kad Fondo administratoriui atskirai planuojant visų fondo lėšų poreikį būtų galima tiksliau vertinti bendras fondo lėšų pajamas ir išlaidas ir taip mažinti valstybės biudžeto lėšų fondo veiklai vykdyti dalį.

Vaikų išlaikymo fondas nėra atskiras viešojo sektoriaus subjektas, todėl atskiras šio fondo finansinių ataskaitų rinkinys nesudaromas, o su jo lėšomis susiję likučiai įtraukiami į Vaikų išlaikymo fondo administracijos finansinių ataskaitų rinkinį.

Vaikų išlaikymo fondo sąmatos ir lėšų panaudojimo ataskaitos rengimas teisės aktuose nenumatytas, todėl, kai tokios ataskaitos nerengiamos, neatskleidžiama ir viešai neskelbiama informacija apie visas Fondo gautas lėšas ir jų panaudojimą, neužtikrinamas skaidrumas planuojant ir naudojant fondo lėšas.

Kadangi nebuvo planuojamos visos fondą sudarančios lėšos ir neteikiama informacija apie jų panaudojimą, todėl 2011 m. neatskleista informacija apie 913,9 tūkst. Lt skolininkų ir pareiškėjų grąžintų lėšų bei nuo jų sumokėtų palūkanų.

⁶⁹ Patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-08-08 nutarimu Nr. 814.

Nesilaikydama Vaikų išlaikymo fondo įstatymo, Fondo administracija dalį susigrąžintų iš pareiškėjų lėšų (188,4 tūkst. Lt), kurios turi tapti fondo lėšomis, pervedė į valstybės biudžetą, o planuodama valstybės biudžeto asignavimus neatsižvelgė į kitas fondo gaunamas lėšas ir ankstesnių laikotarpių biudžeto lėšų panaudojimo faktą.

Vaikų išlaikymo fondo administracija 2011 m. nepriėmė arba vėlavo priimti sprendimus dėl Vaikų išlaikymo fondo išmokų išieškojimo iš skolininko, dėl to fondas negavo dalies lėšų.

Vaikų išlaikymo fondo įstatymo 9 straipsnyje numatyta, kad Fondo administratorius atstovauja valstybei teisės aktų nustatyta tvarka išieškant išmokėtas fondo išmokas. Išmokėtų iš Vaikų išlaikymo fondo išmokų atgavimo iš skolininkų tvarkos aprašo⁷⁰ 4 punkte numatyta, kad Vaikų išlaikymo fondo administracijos direktorius ar jo įgaliotas valstybės tarnautojas priima sprendimą dėl iš Vaikų išlaikymo fondo išmokėtų išmokų išieškojimo iš skolininko, jeigu nuo išmokų iš Vaikų išlaikymo fondo mokėjimo pradžios praėjo ne mažiau kaip 24 mėnesiai arba vaikui iš Vaikų išlaikymo fondo išmokėtų išmokų suma yra ne mažesnė kaip 2 500 Lt.

Vaikų išlaikymo fondo administracija 2011 m. parengė tik 5 sprendimus dėl skolos iš skolininko išieškojimo, nors didžioji dalis skolininkų skolų atitinka minėtame apraše numatytus reikalavimus – priimti sprendimą dėl išieškojimo pradelsus daugiau kaip dvejus metus ir išmokų sumai viršijus nustatytą 2 500 Lt sumą.

2011 m. gruodžio 31 d. iš viso buvo 22 527 fondo skolininkai, o jų negrąžintų lėšų suma sudarė 133 553,7 tūkst. Lt (iki nuvertėjimo). 2011 m. bendra iš skolininkų išieškota suma sudarė 636,4 tūkst. Lt (su palūkanomis), t.y. 0,5 procento visų skolininkų lėšų. Pažymėtina, kad fondo administracijai šią sumą pavyko išieškoti tik Fondo administracijos darbuotojų iniciatyva.

Vaikų išlaikymo fondo administracijos duomenimis, 2011 m. nebuvo pradėtas išmokėtų išmokų išieškojimas iš skolininkų, kadangi nėra patvirtinti teisės aktai, reikalingi pradėti išieškojimo vykdymo procesą pagal LR Civilinio proceso kodeksą, be to, vyko derybos su antstolių kontoromis dėl Fondo administracijos sprendimų priėmimo (išieškant lėšas iš skolininkų), nereikalaujant iš anksto sumokėti vykdymo išlaidų.

Ankstesnio audito metu atkreipėme dėmesį, kad teisės aktuose ir kituose dokumentuose nenumatyta pareiškėjų, gaunančių išmokas iš Vaikų išlaikymo fondo, atsakomybė ar sankcijos už laiku nepateiktą informaciją, svarbią išmokų iš Vaikų išlaikymo fondo nustatymui ir mokėjimui.

Ministerija audito metu informavo, kad parengė teisės aktų projektus, numatančius gaunančių išmokas pareiškėjų atsakomybę ir sankcijas, ir pateikė juos svarstyti atsakingoms institucijoms.

⁷⁰ Patvirtintas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2008-05-30 įsakymu Nr.A1-179 (2010-08-18 įsakymo Nr. A1-387 redakcija).

Pažymėtina, kad audituojamu laikotarpiu teisės aktai nebuvo pakeisti, todėl pareiškėjų atsakomybės klausimas nebuvo išspręstas. Vaikų išlaikymo fondo duomenimis, per 2011 m. dėl pareiškėjų kaltės susidarė 290,0 tūkst. Lt valstybės biudžeto lėšų permoka, o nuo fondo įsteigimo laikotarpio pradžios bendra pareiškėjams permokėta suma yra 511,2 tūkst. Lt.

Vaikų išlaikymo fondo administracija laiku nepriėmė sprendimų dėl šio fondo išmokų išieškojimo iš skolininkų, todėl fondas neatgavo dalies lėšų, o išmokoms pareiškėjams panaudojo valstybės biudžeto lėšas.

2011 m. nepatikslinus teisės aktų dėl pareiškėjams numatytos atsakomybės už laiku nepateiktą informaciją, svarbią išmokų iš Vaikų išlaikymo fondo nustatymui ir mokėjimui, pareiškėjams permokėtų valstybės biudžeto lėšų suma dar padidėjo 290,0 tūkst. Lt.

5.2. Dėl depozitinių lėšų naudojimo Techninės pagalbos neįgaliesiems centre

Ministerijai pavaldi įstaiga Techninės pagalbos neįgaliesiems centras dalį lėšų, gautų kaip užstatas už suteiktas neįgaliesiems naudotis priemonės (depozitus), 2012 m. panaudojo kreditiniam įsiskolinimui tiekėjams dengti.

Vadovaujantis Valstybės ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių 69 punktu, biudžetinių įstaigų depozitai – laikinai šių įstaigų saugomos ir tam tikrų aplinkybių arba susitarimų sąlygojamos lėšos ir susidarius atitinkamoms aplinkybėms gražinamos asmenims, kuriems jos priklauso.

Techninės pagalbos neįgaliesiems centro depozitinės lėšos

Techninės pagalbos neįgaliesiems centras, suteikęs neįgaliajam laikinai neatlygintinai naudoti techninės pagalbos priemonę, gauna iš šio asmens 10 proc. priemonės likutinės vertės užstatą. Pagal socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006-12-19 įsakymu Nr. A1-338 patvirtintą Neįgaliųjų aprūpinimo techninės pagalbos priemonėmis ir šių priemonių įsigijimo išlaidų kompensavimo tvarkos aprašą (2010-10-07 Nr. A1-474 įsakymo redakcija) asmeniui gražinus šią priemonę, praėjus ne daugiau kaip 12 mėn. (ar kitam apraše nurodytam terminui atitinkamai priemonės rūšiai) nuo išdavimo dienos, jam gražinama 10 proc. techninės pagalbos priemonės likutinės vertės.

Taigi suteikus neįgaliajam laikinai neatlygintinai naudoti techninės pagalbos priemonę, centras gauna iš šio asmens 10 proc. priemonės likutinės vertės užstatą. Kadangi šios lėšos centre saugomos laikinai ir įstaiga nuosavybės teisės į jas neįgyja, nesuėjus minėtame apraše numatytam terminui, jos turi būti pripažįstamos depozitais.

Centro depozitinėje sąskaitoje lėšų likutis 2011-12-31 buvo 350,0 tūkst. Lt.

Centro direktorius 2012-01-18 patvirtino Kitų lėšų naudojimo kompensacijoms per įmones išmokėti sąmatą – 230,4 tūkst. Lt, pagal kurią suplanavo šias lėšas panaudoti kreditiniam įsiskolinimui tiekėjams už įsigytas techninės pagalbos priemones dengti.

Centras 2012 m. sausio mėnesį 230,4 tūkst. Lt depozitinių lėšų panaudojo kreditiniam įsiskolinimui trečiosioms šalims dengti. Tai laikinai priimtos saugoti, laikomos atskiroje įstaigos depozitinėje sąskaitoje lėšos, priklausančios kitiems asmenims (sumokėjusiems centrai užstatą už

suteiktas techninės pagalbos priemonės), todėl centras neturėjo teisės šių lėšų naudoti įstaigos reikmėms.

Remiantis Valstybės ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklėmis, centras, priėmęs saugoti deponuotas lėšas, privalo užtikrinti jų saugumą ir negali jų naudoti įstaigos prievolėms ar įsipareigojimams vykdyti.

Neįgaliesiems grąžinus techninės pagalbos priemonės nepraėjus nustatytam 12 mėnesių terminui, centras, neturėdamas depozitinių lėšų savo sąskaitoje, negalės įvykdyti prievolės grąžinti šių asmenų sumokėtas įmokas iš depozitinių lėšų.

Techninės pagalbos neįgaliesiems centras, nesilaikydamas Valstybės ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių, kreditiniam įsiskolinimui dengti neteisėtai panaudojo 230,4 tūkst. Lt depozitinių lėšų, kurios saugomos įstaigoje laikinai ir privalės būti grąžintos asmenims, kuriems jos priklauso.

5.3. Dėl socialinės globos įstaigose laikomų depozitinių lėšų

Ministerijai pavaldžios socialinės globos įstaigos asmenines socialinių globos namų gyventojų lėšas, susidarius tam tikroms aplinkybėms, valdo skirtingai.

Dalis socialinių globos įstaigų atskirose banko sąskaitose gyventojų prašymu laiko asmenines gyventojų lėšas. Šias lėšas globos įstaigos naudoja tik gyventojų asmeniniams poreikiams tenkinti.

Depozitinių lėšų laikymą ir saugojimą reglamentuoja Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių 69–71 punktai. Nutarimu įstaigos įpareigotos depozitus saugoti ribotą laiką: lėšas, kurios turi būti grąžintos fiziniams asmenims, – trejus metus po šių lėšų grąžinimo sąlygose nustatyto termino. Nutarime numatyta, kad depozitoriams nustatytu laiku neatsiėmus savo lėšų biudžetinės įstaigos perveda jas į atitinkamo biudžeto pajamas.

Mirus asmeniui, depozitinėje sąskaitoje sukauptos gyventojų asmeninės lėšos grąžinamos paveldėtojui. Neesant paveldėtojo, socialinės globos įstaigos apie turimų įstaigos sąskaitoje mirusio asmens lėšų likutį informuoja Valstybinę mokesčių inspekciją, tačiau vienos globos įstaigos, nesulaukusio patvirtinimo iš VMI dėl lėšų valstybės naudai paveldėjimo, jas perveda į surenkamąją VMI sąskaitą, o kitos – informavusios VMI laukia patvirtinimo dėl lėšų paveldėjimo valstybės naudai ir šių lėšų niekur neperveda, negavusios šio patvirtinimo.

Ministerijai pavaldūs Macikų socialinės globos namai depozitinėje sąskaitoje 2011 m. gruodžio 31 d. apskaitė ir finansinėse ataskaitose parodė 103,1 tūkst. Lt mirusių gyventojų lėšų, dėl kurių VMI nepateikė valstybės paveldėjimo dokumentų, o Visagino socialinės globos namai 2011 m. gruodžio 31 d. apskaitė vieno mirusio žmogaus lėšas – 0,9 tūkst. Lt.

Kadangi tokio pobūdžio lėšos skirtingu būdu gali būti apskaitomos kitose socialinės globos įstaigose, be to, įstaigose daugeliu atvejų saugomos neveiksnių asmenų lėšos, todėl šis klausimas visose socialinėse globos įstaigose turėtų būti sprendžiamas kompleksiskai, atsižvelgiant ir į Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nuostatas. Pažymėtina, kad neatsiradus paveldėtojų tokios lėšos teisės aktų nustatyta tvarka⁷¹ turėtų pereiti valstybei. Šiuo metu šio klausimo reglamentavimas yra pavestas globos įstaigų vadovams⁷². Atsižvelgdami į audito metu nustatytus skirtumus tarp globos įstaigų veiksmų, saugant gyventojams priklausančias lėšas, ir į socialinės globos įstaigų gyventojų saugomų lėšų teisinio reglamentavimo sudėtingumą, manome, kad ministerija savo pavaldžioms socialinės globos įstaigoms turėtų parengti bendrą depozitinių lėšų saugojimo tvarkos aprašą, kuriame būtų atsižvelgta į skirtingas lėšas saugoti perduodančių globos namų gyventojų kategorijas ir kitus ypatumus, susijusius su šiomis lėšomis.

Ministerija nėra nustačiusi bendros depozitinių lėšų saugojimo socialinės globos įstaigose tvarkos, todėl mirus depozitoriams socialinės globos įstaigos skirtingai valdo likusias buvusių globotinių lėšas: vienos įstaigos saugo šias lėšas savo sąskaitoje, kol gaus patvirtinimą iš VMI dėl lėšų paveldėjimo valstybės naudai, kitos – perveda jas VMI be šio patvirtinimo.

5.4. Dėl savivaldybių nepanaudotų ir negrąžintų lėšų

Ministerijai pavaldus Socialinių paslaugų priežiūros departamentas nesiėmė priemonių susigrąžinti iš savivaldybių nepanaudotas valstybės biudžeto lėšas, skirtas išmokoms vaikams ir šalpos išmokoms, dėl to į valstybės biudžetą nebuvo grąžinta 391,5 tūkst. Lt nepanaudotų asignavimų.

Socialinių paslaugų priežiūros departamentas pagal valstybės biudžeto lėšų naudojimo sutartis visoms savivaldybių administracijoms skyrė lėšas išmokoms vaikams bei valstybinėms šalpos išmokoms mokėti ir administruoti (ministerijos programoms vykdyti). Nepanaudotas valstybės biudžeto lėšas savivaldybės pagal sutartį nuostatas privalėjo grąžinti departamentui iki 2012 m. sausio 5 dienos.

Nustatyta, kad Alytaus miesto, Alytaus rajono ir Druskininkų savivaldybės negrąžino nepanaudotų 391,5 tūkst. Lt išmokoms skirtų lėšų, nes Vyriausybei priėmus sprendimą kreiptis į teismą dėl AB banko „Snoras“ bankroto bylos iškelimo šios lėšos liko įšaldytos savivaldybių turėtose sąskaitose minėtame banke. Šiuo metu neapdrausto banke buvusio lėšų likučio grąžinimo

⁷¹ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas, V knyga, 5.62 straipsnis; Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-05-26 nutarimu Nr. 634 patvirtintos Bešeimininkio, konfiskuoto, valstybės paveldėto, į valstybės pajamas perduoto turto, daiktinių įrodymų, lobių ir radinių perdavimo, apskaitymo saugojimo, realizavimo, grąžinimo ir pripažinimo atliekomis taisyklės.

⁷² Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2007-02-20 įsakymu Nr. A1-46 patvirtintų Socialinės globos normų aprašo 4 priedo IV srities 12 p.

perspektyvos nežinomos. Minėtos savivaldybės, atsiskaitydamos už lėšų panaudojimą, nurodė, kad šios lėšos bus gražintos departamentui, kai savivaldybė atgaus įšaldytas lėšas.

Pažymėtina, kad Socialinių paslaugų priežiūros departamento ir savivaldybių sudarytos sutartys apibrėžia tik pagrindines sandorio sąlygas, t.y. lėšų skyrimą, naudojimą ir atsiskaitymą, tačiau neapibrėžia kitų sąlygų, pavyzdžiui: piniginių lėšų laikymo finansinėse įstaigose, už šias lėšas gautų palūkanų naudojimo, sutarties vykdymo nenugalimos jėgos (*force majeure*) atveju ir kitų nenumatytų aplinkybių.

Išsamesnis minėtų sąlygų ir kitų aplinkybių aptarimas sutartyje leistų departamentui užtikrinti racionalų valstybės biudžeto lėšų naudojimą ir išspręstų kitus ginčytinus klausimus.

Civilinio kodekso nuostatos dėl atleidimo nuo atsakomybės už sutarties nevykdymą

Vadovaujantis Civilinio kodekso 6.212 straipsnio 1 dalimi, šalis atleidžiama nuo atsakomybės už sutarties neįvykdymą, jeigu ji įrodo, kad sutartis neįvykdyta dėl aplinkybių, kurių ji negalėjo kontroliuoti bei protingai numatyti sutarties sudarymo metu, ir kad negalėjo užkirsti kelio šių aplinkybių ar jų pasekmių atsiradimui. Nenugalima jėga (*force majeure*) nelaikoma tai, kad rinkoje nėra reikalingų prievolių vykdyti prekių, sutarties šalis neturi reikiamų finansinių išteklių arba skolininko kontrahentai pažeidžia savo prievoles.

Atsižvelgdami į Civilinio kodekso reglamentavimą, pagal kurį „nenugalima jėga nelaikoma tai, kad skolininko kontrahentai pažeidžia savo prievoles“, manome, kad banko „Snoras“ bankrotas neturėtų būti priskiriamas prie nenugalimos jėgos atveju, todėl savivaldybės neturėjo būti atleistos nuo atsakomybės už sutarties nevykdymą.

Kadangi savivaldybės šių lėšų nepanaudojo pagal sutartyse numatytą paskirtį – išmokoms vaikams ir šalpos išmokoms mokėti, o sutartyse nėra kitų nuostatų, numatančių rizikos dėl tokių nenumatytų aplinkybių, dėl kurių prarandamos lėšos ir nevykdomos sutarčių nuostatos, pasidalijimo tarp sutarties vykdytojo ir lėšų davėjo, manome, kad savivaldybės turėjo nepanaudotą lėšų likutį gražinti departamentui arba, siekiant, kad išmokas asmenys gautų laiku, šiam tikslui panaudoti kitų šaltinių lėšas.

Pastebėtina, kad savivaldybei iš valstybės biudžeto buvo suteikta trumpalaikė paskola laikinam pajamų trūkumui, susidariusiam dėl AB banko „Snoras“ bankroto, dengti. Manome, kad departamento skirtomis ir nepanaudotomis valstybės biudžeto lėšomis savivaldybė taip pat neturėjo naudotis kaip beprocente paskola neapibrėžtam laikotarpiui, nes tokiu būdu savivaldybės veiklos nuostoliai dengiami iš valstybės biudžeto lėšų.

Alytaus miesto, Alytaus rajono ir Druskininkų savivaldybių administracijos nepanaudojo dalies Socialinių paslaugų priežiūros departamento išmokoms skirtų valstybės biudžeto lėšų ir negražino jų lėšų davėjui, nes šios lėšos liko įšaldytos savivaldybių sąskaitose bankrutavusiame AB banke „Snoras“. Departamentui sutartyse su savivaldybėmis neaptarus sutarties nevykdymo rizikos dėl nenumatytų aplinkybių, į valstybės biudžetą nebuvo gražinta 391,5 tūkst. Lt savivaldybėms programoms vykdyti skirtų ir nepanaudotų lėšų.

5.5. Dėl narystės tarptautinėse organizacijose

Ministerija lėšas naudoja narystės tarptautinėse organizacijose mokesčiams mokėti, tačiau įrodymų dėl dalyvavimo jose tikslingumo mums nepateikė.

Ministerija už narystę tarptautinėse organizacijose 2011 m. sumokėjo 791,3 tūkst. Lt.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos sumokėti tarptautiniai mokesčiai

- Dalyvavimo Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) vykdomoje Regionų ekonomikos ir užimtumo plėtros programoje (angl. LEED) narystės mokestis – 98,8 tūkst. Lt. Atkreiptinas dėmesys, kad ministerija 2011 m. sumokėjo ir 2010 m. dalyvavimo šioje organizacijoje mokestį – 98,1 tūkst. Lt. Iš viso šiai organizacijai 2011 m. sumokėta 196,9 tūkst. Lt.
- Dalyvavimo Baltijos jūros valstybių tarybos organizacijos bendradarbiavimo dėl pagalbos rizikos grupių vaikams ekspertų grupėje mokestis – 30,6 tūkst. Lt.
- Dalyvavimo Tarptautinėje darbo organizacijoje (TDO) mokestis – 662,0 tūkst. Lt.

EBPO Regionų plėtros ir užimtumo vystymo (LEED) programa skirta užimtumo didinimo ir ekonomikos vietiniu lygiu vystymui, veikloms, susijusioms su darbo rinkos politikos derinimu socialiniais ir ekonominiais klausimais. Ministerija 2002 m. motyvavo, kad Lietuvai tikslinga prisijungti prie LEED programos, siekiant mažinti nedarbą ir ieškant naujų idėjų užimtumui didinti. Ministerija kasmet šiai organizacijai moka metinį mokestį, kuris sudaro apie 98 tūkst. Lt, 2011 m. – 98,8 tūkst. Lt.

Ministerija mums nepateikė informacijos, įrodančios dalyvavimo 2011 m. minėtoje programoje fakto, informacijos apie pasiektus rezultatus Lietuvos užimtumo didinimo srityje ar kitą gautą naudą, susijusią su dalyvavimu šioje organizacijoje. Pagal pateiktą informaciją ministerijos atstovai LEED programos veikloje nedalyvauja jau dvejus metus. Manome, kad ministerija nepakankamai efektyviai ir ekonomiškai naudoja biudžeto asignavimus (kasmetinis dalyvio mokestis – apie 98 tūkst. Lt), mokėdama šios tarptautinės organizacijos narystės mokesčius. Ministerija turėtų iš naujo apsvarstyti klausimą dėl Lietuvos dalyvavimo šioje organizacijoje tikslingumo, atsižvelgdama į gaunamą ar tikėtiną naudą bei Lietuvos biudžeto finansines galimybes.

Ministerija iš biudžeto lėšų kasmet moka dalyvavimo EBPO Regionų ekonomikos ir užimtumo plėtros programoje mokestį – 98 tūkst. Lt, nors Lietuva jau dvejus metus nedalyvauja šios organizacijos veikloje, be to, neaišku, kokia iš to gaunama nauda.

5.6. Dėl ministerijai pavaldžių įstaigų veiklos optimizavimo

Išnagrinėję ministerijai pavaldžių įstaigų Socialinių paslaugų priežiūros departamento, Socialinės globos įstaigų administravimo tarnybos, Neįgalųjų reikalų departamento ir Techninės pagalbos neįgaliesiems centro nuostatuose numatytas funkcijas, manome, kad ministerija turėtų svarstyti klausimą dėl šių įstaigų, vykdančių panašias funkcijas, sujungimo.

Socialinių paslaugų priežiūros departamento nuostatuose⁷³ numatyti tikslai ir uždaviniai siejami su visomis Socialinių paslaugų įstatyme⁷⁴ numatytomis bendrosiomis ir specialiosiomis socialinėmis paslaugomis, todėl šiai įstaigai priskirtų funkcijų vykdymas, ypač su socialinių paslaugų analize ir kontrole susijusios funkcijos, apima kitai pavaldžiai įstaigai – Socialinės globos įstaigų administravimo tarnybai jos nuostatuose⁷⁵ priskirtų administruoti ilgalaikės socialinės globos įstaigų priežiūrą.

Dėl Socialinės globos įstaigų administravimo tarnybos funkcijų

Socialinės globos įstaigų administravimo tarnybos nuostatuose numatyti tikslai ir uždaviniai siejami tik su ilgalaikė socialine globa (vienos iš specialiųjų paslaugų rūšies – socialinės globos – porūšiu) ministerijai pavaldžiose socialinės globos įstaigose (neapima savivaldybėms ir kitiems subjektams pavaldžių ilgalaikės socialinės globos įstaigų). Pagal nuostatus ši tarnyba įgaliota užtikrinti ir socialinių darbuotojų atestavimo bei socialinį darbą dirbančiųjų kvalifikacijos kėlimo sistemos funkcionavimą. Tačiau socialiniai darbuotojai dalyvauja teikiant visas Socialinių paslaugų įstatyme numatytas socialines paslaugas, kurių dauguma priklauso departamento priežiūros sričiai, todėl manome, kad socialinių darbuotojų atestavimo ir kvalifikacijos kėlimo sritį taip pat tikslingiau būtų priskirti Socialinių paslaugų priežiūros departamento, o ne Socialinės globos įstaigų administravimo tarnybos kompetencijai.

Visas ministerijai priskirtos valstybės valdymo srities, susijusios su socialinėmis paslaugomis, politikos įgyvendinimo priemonės, siekiant tokios politikos vykdymo nuoseklumo ir vienodumo visos sistemos atžvilgiu, tikslinga vykdyti vienoje ministerijai pavaldžioje įstaigoje. Dėl šių motyvų ir ypač siekiant sumažinti veiklos ir valstybės biudžeto lėšų sąnaudas valdymui, manome, kad visas su Socialinių paslaugų įstatyme numatytų socialinių paslaugų įgyvendinimu susijusias funkcijas tikslinga sutelkti vienoje ministerijai pavaldžioje įstaigoje – Socialinių paslaugų priežiūros departamente, nes šios įstaigos buvimas ir kompetencija nustatyta Socialinių paslaugų įstatymo 10 straipsnio 2 dalies 3 punkte ir 14 straipsnyje.

Nagrinėdami Neįgaliųjų reikalų departamento nuostatuose⁷⁶ ir Techninės pagalbos neįgaliesiems centro nuostatuose⁷⁷ apibrėžtas funkcijas pastebėjome, kad pagal Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 3 punktą visas neįgaliųjų socialinės integracijos politikos įgyvendinimo priemonės įgaliotas vykdyti Neįgaliųjų reikalų departamentas. Socialinės apsaugos ir darbo ministras savo įsakymu patvirtintais nuostatais centrą įgaliojo vykdyti tik vieną neįgaliųjų socialinės integracijos politikos įgyvendinimo priemonę – neįgaliųjų aprūpinimą techninėmis pagalbos priemonėmis. Mūsų vertinimu, visas ministerijai priskirtos valstybės valdymo srities, susijusios su neįgaliųjų socialine integracija, politikos įgyvendinimo priemonės, siekiant tokios politikos vykdymo nuoseklumo ir vienodumo visos sistemos atžvilgiu, tikslinga vykdyti vienoje ministerijai pavaldžioje įstaigoje.

⁷³ Patvirtinti socialinės apsaugos ir darbo ministro 2010-12-13 įsakymu Nr. A1-573.

⁷⁴ Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas 2006-01-19 Nr. X-493.

⁷⁵ Patvirtinti socialinės apsaugos ir darbo ministro 2010-06-04 įsakymu A1-217.

⁷⁶ Patvirtinti socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005-12-30 įsakymu A1-340 (2010-07-22 įsakymo Nr. A1-365 redakcija).

⁷⁷ Patvirtinti socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004-04-26 įsakymu A1-110 (2010-09-20 įsakymo Nr. A1-430 redakcija).

Vertinant minėtų pavaldžių įstaigų funkcijas, jų veiklos sąnaudų optimalumą tikslinga atsižvelgti ir į Saulėlydžio komisijos 2010–2011 metų ataskaitoje pateiktus pasiūlymus – įvertinti galimybes palaipsniui pertvarkyti ministrų valdymo srityje veikiančias įstaigas taip, kad mažėtų įstaigų, kuriose dirba mažiau kaip 20 darbuotojų (šiuo metu Neįgaliųjų reikalų departamente dirba 16 darbuotojų, be to, apie 45 proc. šių darbuotojų pareigybių susijusios su įstaigos aptarnavimo veikla, pvz., finansų ir apskaitos, informavimo ir bendrųjų reikalų skyriai). Manome, kad įvertinant pateiktus motyvus dėl vykdomų funkcijų nuoseklumo ir ypač siekiant sumažinti veiklos ir valstybės biudžeto lėšų sąnaudas valdymui, visų įstatyme numatytų Neįgaliųjų socialinės integracijos politikos priemonių įgyvendinimą tikslinga sutelkti vienoje ministerijai pavaldžioje įstaigoje – Neįgaliųjų reikalų departamente, nes šios įstaigos buvimas ir kompetencija nustatyta Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatyme.

Atsižvelgdama į pateiktus pasiūlymus dėl pavaldžių įstaigų optimizavimo, ministerija parengė nutarimo, numatančio likviduoti Socialinių globos įstaigų administravimo tarnybą projektą.

Ministerijai pavaldžios įstaigos pagal nuostatus vykdo panašias ar labai artimas funkcijas: Socialinės globos įstaigų administravimo tarnyba ir Socialinių paslaugų priežiūros departamentas – socialinių paslaugų srityje, Neįgaliųjų reikalų departamentas ir Techninės pagalbos neįgaliesiems centras – neįgaliųjų socialinės integracijos srityje. Siekiant politikos vykdymo nuoseklumo ir vienodumo bei veiklos sąnaudų mažinimo, būtų tikslinga atitinkamos srities politikos funkcijas sutelkti vienoje pavaldžioje įstaigoje, kurios buvimas ir kompetencija nustatyta įstatyme: socialinių paslaugų srities funkcijas – Socialinių paslaugų priežiūros departamente, neįgaliųjų socialinės integracijos srities funkcijas – Neįgaliųjų reikalų departamente.

6. Rekomendacijos

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ir jai pavaldžios įstaigos dėl audito metu nustatytų neatitikimų ir teiktų rekomendacijų buvo informuotos raštais (žr. 1 priedą).

Atsižvelgdami į audito metu įgyvendintas rekomendacijas ir šioje ataskaitoje nurodytus dalykus, rekomenduojame:

- ▶ Siekiant užtikrinti teisėtą ir racionalų valstybės biudžeto lėšų naudojimą, turto valdymą ir teisingą finansinių ir kitų ataskaitų sudarymą:
- pavaldžiai įstaigai Lietuvos darbo biržai asignavimus skirti pagal patvirtintas programų sąmatas (ataskaitos 2.2 poskyris, 17–18 psl.);
- nustatyti pavaldžioms įstaigoms pajamų pripažinimo, apskaitos, pervedimo asignavimų valdytojui ir naudojimo tvarką, siekiant tinkamai vykdyti teisės aktų reikalavimus dėl pajamų pervedimo į valstybės biudžetą ir naudojimo (ataskaitos 2.6 poskyris, 25–28 psl.);
- imtis priemonių, kad buhalterinei apskaitai tvarkyti ir finansinėms ataskaitoms parengti Vaikų išlaikymo fondo administracijoje būtų naudojama įdiegta programinė įranga, o jei paaiškėtų, kad ši įranga nenaudojama dėl to, kad nėra iki galo įdiegta ir veikianti – atlikti tyrimą ir imtis priemonių dėl dalyvavusių programinės įrangos diegime ir darbų priėmimo darbuotojų atsakomybės (ataskaitos 2.7 poskyris 28–30 psl.);
- patikslinti Užimtumo fondo sudarymo ir vykdymo taisykles ir užtikrinti, kad Užimtumo fondo lėšų panaudojimo ataskaitos būtų rengiamos ir tvirtinamos laiku (ataskaitos 3 skyrius, 30–34 psl.);
- inicijuoti tipinių biudžeto lėšų skyrimo savivaldybėms ir kitiems subjektams sutarčių nuostatų, užtikrinančių skirtų biudžeto lėšų laikymo, saugojimo ir naudojimo rizikos pasidalijimą bei atsakomybę, parengimą (ataskaitos 5.4 poskyris, 40–41 psl.);
- nustatyti pavaldžioms įstaigoms rekomendacijų įgyvendinimo terminus ir vykdyti rekomendacijų įgyvendinimo stebėseną (ataskaitos 1.1, 2.4, 2.5 ir 2.6 poskyriai ir 1.2.2 skirsnis, 7–9, 11–13, 20–23, 23–25, 25–28 psl.).
  - ▶ Siekiant užtikrinti ekonomišką ir efektyvų valstybės biudžeto asignavimų naudojimą:
- derinant su Valstybine mokesčių inspekcija nustatyti bendrą depozitinių lėšų saugojimo tvarkos aprašą pavaldžioms socialinės globos įstaigoms, užtikrinant kuo efektyvesnį šių lėšų naudojimą valstybės biudžeto požiūriu (ataskaitos 5.3 poskyris, 39–40 psl.);
  - ▶ Siekiant atskleisti išsamesnę informaciją apie ministerijos ir jos pavaldžių įstaigų administruojamus fondus:
- inicijuoti teisės aktų, reglamentuojančių bendros Vaikų išlaikymo fondo sąmatos ir lėšų panaudojimo ataskaitos rengimą, pakeitimus arba ieškoti kitų būdų tinkamai atskleisti visą

informaciją apie šio fondo lėšas, išlaidas, kitų su jomis susijusių sąskaitų likučius, kad būtų užtikrintas skaidresnis Vaikų išlaikymo fondo lėšų planavimas, panaudojimas ir atsiskaitymas už jas (ataskaitos 5.1 poskyris, 34–38 psl.);

- ministerijos ir Lietuvos darbo biržos finansinių ataskaitų aiškinamuosiuose raštuose atskirai atskleisti informaciją apie Užimtumo fondo dydį, jo įsipareigojimus, finansinių ataskaitų sąskaitų likučius, apyvartas, susijusias su Užimtumo fondo lėšomis, ar kitą reikšmingą su tuo susijusią informaciją (ataskaitos 3 skyrius, 30–33 psl.).

1-ojo audito departamento direktorius

Laimonas Čiakas

1-ojo audito departamento vyriausiasis valstybinis auditorius

Arūnas Marma

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
 „Dėl Lietuvos Respublikos socialinės
 apsaugos ir darbo ministerijoje atlikto
 finansinio (teisėtumo) audito rezultatų“
 1 priedas

Raštai Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai ir pavaldžioms įstaigoms

Eil. Nr.	Įstaiga	Antraštė	Registracijos data	Dokumento numeris
1.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2012-01-06	S-(10-2230)-35
2.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2012-02-29	S-(10-2230)-465
3.	Ginčų komisija	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2012-03-26	S-(10-2230)-623
4.	Techninės pagalbos neįgaliesiems centras	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2012-04-27	S-(10-2230)-934
5.	Valstybinė darbo inspekcija	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2012-06-22	S-10-2230)-1486
6.	Socialinės globos įstaigų administravimo tarnyba	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2012-06-22	S-(10-2230)-1488
7.	Macikų socialinės globos namai	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2012-06-22	S-(10-2230)-1487
8.	Utenos socialinės globos namai	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2012-06-25	S-(10-2230)-1502
9.	Socialinių paslaugų priežiūros departamentas	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2012-06-27	S-(10-2230)-1517
10.	Vilijampolės socialinės globos namai	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2012-06-27	S-(10-2230)-1536
11.	Vilniaus teritorinė darbo birža	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2012-06-27	S-(10-2230)-1539
12.	Lietuvos darbo birža	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2012-06-27	S-(10-2230)-1540
13.	Vaikų išlaikymo fondo administracija	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2012-06-28	S-(10-2230)-1559
14.	Neįgaliųjų reikalų departamentas	Dėl audito metu nustatytų dalykų	2012-06-29	S-(10-2230)-1574

Valstybinio audito ataskaitos
 „Dėl Socialinės apsaugos ir darbo
 ministerijoje atlikto finansinio
 (teisėtumo) audito rezultatų“
 2 priedas

Rekomendacijų įgyvendinimo planas

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas/ Priemonės/komenta rai	Rekomen dacijos įgyvendin imo terminas (data)
1	2	3	4	5
1. Siekiant užtikrinti teisėtą ir racionalų valstybės biudžeto lėšų naudojimą, turto valdymą ir teisingą finansinių ir kitų ataskaitų sudarymą				
1.1	Pavaldžiai įstaigai Lietuvos darbo biržai asignavimus skirti pagal patvirtintas programų sąmatas.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai	Asignavimus skirti pagal patvirtintas sąmatas	2013 m. I ketv.
1.2	Nustatyti pavaldžioms įstaigoms pajamų pripažinimo, apskaitos, pervedimo asignavimų valdytojui ir naudojimo tvarką, siekiant tinkamai vykdyti teisės aktų reikalavimus dėl pajamų pervedimo į valstybės biudžetą ir naudojimo.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai	Parengta pajamų pripažinimo, apskaitos, pervedimo asignavimų valdytojui ir naudojimo tvarka	2012 m. IV ketv.
1.3	Imtis priemonių, kad buhalterinei apskaitai tvarkyti ir finansinėms ataskaitoms parengti Vaikų išlaikymo fondo administracijoje būtų naudojama įdiegta programinė įranga, o jei paaiškėtų, kad ši įranga nenaudojama dėl to, kad nėra pilnai įdiegta ir veikianti – atlikti tyrimą ir imtis priemonių dėl dalyvavusių programinės įrangos diegime ir darbų priėmimo darbuotojų atsakomybės.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai	1.Įpareigoti Vaikų išlaikymo fondo administracijos vadovą parengti priemonių planą dėl programinės įrangos naudojimo 2.Įpareigoti įstaigos vadovą užtikrinti plano įgyvendinimą	2012 m. III ketv. 2013 m. II ketv.
1.4	Patikslinti Užimtumo fondo sudarymo ir vykdymo taisyklės ir užtikrinti savalaikį Užimtumo fondo lėšų panaudojimo ataskaitų rengimą ir tvirtinimą.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai	Patikslintos Užimtumo fondo sudarymo ir vykdymo taisyklės	2012 m. IV ketv.
1.5	Inicijuoti tipinių biudžeto lėšų skyrimo savivaldybėms ir kitiems subjektams sutarčių nuostatų, užtikrinančių skirtų biudžeto lėšų laikymo, saugojimo ir naudojimo rizikos pasidalijimą bei atsakomybę, parengimą.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai	Parengti tipiniai biudžeto lėšų skyrimo savivaldybėms ir kitiems subjektams sutarčių nuostatai	2012 m. IV ketv.
1.6	Nustatyti pavaldžioms įstaigoms	Socialinės	Nustatyti	2013 m.

	rekomendacijų įgyvendinimo terminus ir vykdyti rekomendacijų įgyvendinimo stebėseną.	apsaugos ir darbo ministerijai	rekomendacijų įgyvendinimo terminus ir vykdyti jų įgyvendinimo stebėseną	III ketv.
2. Siekiant užtikrinti ekonomišką ir efektyvų valstybės biudžeto asignavimų naudojimą				
2.1	Derinant su Valstybine mokesčių inspekcija nustatyti vieningą depozitinių lėšų saugojimo tvarkos aprašą pavaldžioms socialinės globos įstaigoms, užtikrinant kuo efektyvesnę šių lėšų naudojimą valstybės biudžeto prasme.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai	1.Parengti ir išsiųsti pavaldžioms socialinės globos įstaigoms raštai dėl teisės aktų laikymosi tvarkant depozitines lėšas. 2.Parengtas vieningas ministerijos pavaldžioms socialinės globos įstaigoms depozitinių lėšų saugojimo tvarkos aprašas	2012 m. III ketv. 2012 m. IV ketv.
3. Siekiant atskleisti išsamesnę informaciją apie ministerijos ir jos pavaldžių įstaigų administruojamus fondus				
3.1	Inicijuoti teisės aktų, reglamentuojančių bendros Vaikų išlaikymo fondo sąmatos ir lėšų panaudojimo ataskaitos rengimą, pakeitimus arba ieškoti kitų būdų tinkamai atskleisti visą informaciją apie šio fondo lėšas, išlaidas, kitų su jomis susijusių sąskaitų likučius, kad būtų užtikrintas skaidresnis Vaikų išlaikymo fondo lėšų planavimas, panaudojimas ir atsiskaitymas už jas.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai	Parengtas teisės aktas reglamentuojantis skaidresnį Vaikų išlaikymo fondo lėšų planavimą, panaudojimą ir atsiskaitymą už jas	2013 m. I ketv.
3.2	Ministerijos ir Lietuvos darbo biržos finansinių ataskaitų aiškinamuosiuose raštuose atskirai atskleisti informaciją apie Užimtumo fondo dydį, jo išsipareigojimus, finansinių ataskaitų sąskaitų likučius, apyvartas, susijusias su Užimtumo fondo lėšomis ar kitą reikšmingą su tuo susijusią informaciją.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai	Finansinių ataskaitų aiškinamuosiuose raštuose atskleista visa informacija kaip nurodyta rekomendacijoje	2012 m. IV ketv.
4. Ministerijai pavaldžioms įstaigoms				
4.1	Patikslinti įstaigos sąmatą, lėšas techninės pagalbos priemonėms įsigyti suplanuojant atitinkamuose ilgalaikio turto įsigijimo straipsniuose ir nurodant planuojamą pajamų įmokų į valstybės biudžetą sumą.	Techninės pagalbos neįgaliesiems centrui	Įgyvendinta	2012 m. II ketv.

4.2	Užtikrinti, kad biudžeto asignavimai nebūtų naudojami ne pagal paskirtį – depozitorių lėšoms grąžinti.	Techninės pagalbos neįgaliesiems centrai	Užtikrintas lėšų panaudojimas pagal paskirtį	2012 m. III ketv.
4.3	Imtis priemonių, kad būtų nustatytas tikras nesumokėtų baudų likutis ir atkreipti atsakingų institucijų dėmesį apie įmokų kodų pasikeitimus ir tinkamą informavimą apie tai.	Valstybinei darbo inspekcijai	Nustatytas tikras nesumokėtų baudų likutis	2012 m. III ketv.
4.4	Lėšas gautas iš įstaigos darbuotojų už maitinio paslaugas pripažinti pajamomis ir apskaitoje registruoti vadovaujantis 10 VSAFAS, o patirtas su paslaugos teikimu susijusias išlaidas nurašyti į sąnaudas.	Macikų socialinės globos namams	Įgyvendinta	2012 m. III ketv.
4.5	Už išnuomotą turto dalį pripažįstamas nusidėvėjimo sąnaudas priskirti prie kitos veiklos sąnaudų.	Macikų socialinės globos namams	Įgyvendinta	2012 m. III ketv.
4.6	Buhalteriniuose apskaitos registruose tikslinti ilgalaikio finansinio turto likučius.	Socialinių globos įstaigų administravim o tarnybai	Įgyvendinta	2012 m. I ketv.
4.7	Rekomenduojame einamaisiais biudžetinais metais finansuojant programas, pirmiausia naudoti įmokėtas į valstybės biudžetą biudžetinių įmokų pajamas.	Utenos socialinės globos namams	Užtikrinta, kad būtų pirmiausiai naudojamos pajamų įmokos	2012 m. III ketv.
4.8	Sutartyse su savivaldybėmis nustatyti detalesnes piniginių lėšų laikymo, už jas gautų palūkanų naudojimo, sutarties vykdymo ir rizikos pasidalijimo tarp šalių nenugalimosios jėgos ir kitų nenumatytų aplinkybių atveju sąlygas ir pan.	Socialinių paslaugų priežiūros departamentui	Sutartis su savivaldybėmis sudarytos vadovaujantis tipinių sutarčių nuostatomis	2013 m. I ketv.
4.9	Pajamas buhalterinėje apskaitoje registruoti tą ataskaitinį laikotarpį, kurį uždirbate, nepriklausomai nuo pinigų gavimo momento.	Vilijampolės socialinės globos namams	Įgyvendinta	2012 m. I ketv.
4.10	Buhalterinėje apskaitoje registruoti įstaigoje turimą biologinį turtą ir iš jo užauginamą žemės ūkio produkciją.	Vilijampolės socialinės globos namams	Įgyvendinta	2012 m. II ketv.
4.11	Nustačius naudojamo nekilnojamojo turto nuosavybės ir patikėjimo teisę, užregistruoti jį Nekilnojamojo turto registre ir apskaityti ilgalaikio turto klasėje.	Vilijampolės socialinės globos namams	Užregistruotas nekilnojamasis turtas Nekilnojamojo turto registre ir apskaitytas ilgalaikio turto klasėje	2012 m. IV ketv.
4.12	Patvirtinti tarnybinių automobilių naudojimo įstaigoje taisykles, atitinkančias	Vilijampolės socialinės	Įgyvendinta	2012 m.

	teisės aktų nuostatas, ir tarnybinį transportą naudoti tik tarnybos reikalais.	globos namams		II ketv.
4.13	Įvertinti, ar tikslinga atnaujinti fizinių ir funkcinų nusidėvėjimo požymių turintį ir nereikalingą turtą, ir, jei reikia, nurašyti.	Vilijapolės socialinės globos namams	Įvertinta, ar tikslinga atnaujinti fizinių ir funkcinų nusidėvėjimo požymių turintį ir nereikalingas turtas, ir, jei reikia, nurašytas.	2012 m. III ketv.
4.14	Siekiant skaidresnio Vaikų išlaikymo fondo lėšų planavimo, panaudojimo ir atsiskaitymo už jas – kartu su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija inicijuoti teisės aktų, reglamentuojančių bendros Vaikų išlaikymo fondo sąmatos ir lėšų panaudojimo ataskaitos rengimą, pakeitimus arba ieškoti kitų būdų tinkamai atskleisti visą informaciją apie šio fondo lėšas, išlaidas, kitų su jomis susijusių sąskaitų likučius.	Vaikų išlaikymo fondo administracijai	1.Parengtas, kartu su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, teisės aktas reglamentuojantis skaidresnį Vaikų išlaikymo fondo lėšų planavimą, panaudojimą ir atsiskaitymą už jas. 2.Užtikrintas patvirtinto teisės akto įgyvendinimas	2013 m. I ketv.
4.15	Vaikų išlaikymo fondo veiklai užtikrinti, valstybės biudžeto lėšas planuoti įvertinus numatomas gauti kitas fondo lėšas (iš skolininkų ir pareiškėjų susigrąžintas lėšas, paramą, palūkanas ir pan.), atsižvelgiant į faktinį lėšų panaudojimą praėjusiais laikotarpiais, kitus aktualius rodiklius ir pagrįsti jų poreikį realiais skaičiavimais.	Vaikų išlaikymo fondo administracijai	Valstybės biudžeto lėšos suplanuotos (2013 m.) įvertinus numatomas gauti kitas fondo lėšas, atsižvelgiant į faktinį lėšų panaudojimą praėjusiais laikotarpiais	2012 m. III ketv.
4.16	Parengti ir patvirtinti įstaigos apskaitos politiką, principus, apskaitos metodus ir taisykles, kuriomis remiantis būtų tvarkoma Vaikų išlaikymo fondo administracijos kaip įstaigos ir Vaikų išlaikymo fondo apskaita, nustatyti atskirų apskaitos sričių aprašus, naudojamų apskaitos registrų formas ir jų skaičių.	Vaikų išlaikymo fondo administracijai	Parengta ir patvirtinta įstaigos apskaitos politika, principai, apskaitos metodai ir taisyklės, kuriomis remiantis būtų tvarkoma Vaikų išlaikymo fondo administracijos kaip įstaigos ir Vaikų išlaikymo fondo apskaita,	2012 m. IV ketv.

			nustatyti atskirų apskaitos sričių aprašai, naudojamų apskaitos registrų formos ir jų skaičius.	
4.17	Siekiant finansines ataskaitas sudaryti taip, kad jos tikrai ir teisingai parodytų subjekto turtą, įsipareigojimus, pajamas ir sąnaudas - inventorizuoti gautinas sumas ir parengtoje fondo apskaitos politikoje numatyti gautinų sumų nuvertėjimo perskaičiavimo, socialinių išmokų sąnaudų registravimo tvarką, atitinkančią VSAFAS.	Vaikų išlaikymo fondo administracijai	Inventorizuotos gautinos sumos ir parengtoje fondo apskaitos politikoje numatyta gautinų sumų nuvertėjimo perskaičiavimo, socialinių išmokų sąnaudų registravimo tvarka, atitinkanti VSAFAS.	2012 m. IV ketv.
4.18	Parengti skolininkų, atitinkančių Vaikų išlaikymo fondo išmokų atgavimo iš skolininkų tvarkos aprašo (aktuali redakcija) 4 ir 5 punkto nuostatas, sąrašą ir imtis priemonių, kad aktyviau būtų išieškamos lėšos iš skolininkų ir pareiškėjų, kuriems buvo permokėtos fondo lėšos.	Vaikų išlaikymo fondo administracijai	Parengtas skolininkų, atitinkančių Vaikų išlaikymo fondo išmokų atgavimo iš skolininkų tvarkos aprašo (aktuali redakcija) 4 ir 5 punkto nuostatas, sąrašas	2012 m. IV ketv.- - 2013 m. I ketv.
4.19	Užtikrinti, kad buhalterinei apskaitai tvarkyti ir finansinėms ataskaitoms parengti Vaikų išlaikymo fondo administracijoje būtų naudojama įdiegta veiklos valdymo sistemos programinė įranga ir portalo programinė įranga, o jei paaiškėtų, kad ši įranga nenaudojama dėl to, kad nėra iki galo įdiegta ir veikianti, – atlikti tyrimą ir imtis priemonių dėl dalyvavusių diegiant programinę įrangą ir priimančias darbus atsakomybės.	Vaikų išlaikymo fondo administracijai	1.Parengtas priemonių planas dėl programinės įrangos naudojimo. 2.Užtikrintas plano įgyvendinimas	2012 m. III ketv. 2013 m. II ketv.
4.20	Siekiant užtikrinti skaidrų ir teisėtą profesinės reabilitacijos metodinių centrų finansavimą – panaikinti dabartinę profesinės reabilitacijos metodinių centrų atrankos ir finansavimo tvarką.	Neįgaliųjų reikalų departamentui	Panaikinta dabartinė profesinės reabilitacijos metodinių centrų atrankos ir finansavimo tvarka	2012 m. IV ketv.
4.21	Įvertinti VŠĮ Vilties žiedas netinkamai (nepasiektiems projekto tikslams)	Neįgaliųjų reikalų	VŠĮ Vilties žiedas netinkamai	2012 m.

	panaudotų lėšų dalį ir imtis priemonių dėl šių lėšų išieškojimo.	departamentui	(nepasiektiems projekto tikslams) panaudotų lėšų dalis išieškota ir grąžinta į valstybės biudžetą	IV ketv.
4.22	Siekiant užtikrinti skaidresnę neįgaliųjų asociacijų projektų atranką - inicijuoti Neįgaliųjų asociacijų veiklos rėmimo projektų finansavimo aprašo pakeitimą, kad asociacijų vadovai, kurie yra Neįgaliųjų reikalų tarybos nariai, neturėtų galimybės daryti įtaką su jų vadovaujamų įstaigų projektais susijusiems sprendimams.	Neįgaliųjų reikalų departamentui	Inicijuotas Neįgaliųjų asociacijų veiklos rėmimo projektų finansavimo aprašo pakeitimas	2012 m. III ketv.
4.23	Pakeisti sutartyje dėl informacinių sistemų administravimo paslaugų pirkimo numatytą vertę, kad ji neviršytų mažos vertės pirkimams nustatytos ribos.	Neįgaliųjų reikalų departamentui	Įgyvendinta	2012 m. III ketv.